

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри

_____ Тетяна КОСОВА

«_____» «лютого 2023 р.

**ВИПУСКНА РОБОТА
(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)**

**ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ
ОС «БАКАЛАВР»**

Тема: «Облік і аналіз інвестиційних операцій банківської установи»

Виконав(ла): Юліана ЛЕБЕДЄВА

Керівник: доктор економічних наук, професор Тетяна КОСОВА

Консультанти з окремих розділів пояснювальної записки:

перший розділ - д. е. н. професор Тетяна КОСОВА

другий розділ - д. е. н. професор Тетяна КОСОВА

Нормоконтролер: старший викладач Наталія ЗАДЕРАКА

Київ 2023

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Освітньо-професійна програма «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ
завідувач кафедри
Тетяна КОСОВА
«10 « січня 2023 р.

ЗАВДАННЯ на виконання випускної роботи

здобувача вищої освіти ЛЕБЕДЄВОЇ Юліани Сергіївни
(прізвище, ім'я у родовому відмінку)

1. Тема випускної роботи «Облік і аналіз інвестиційних операцій банківської установи» затверджена наказом ректора від 26.12.2023 № 2423ст

2. Термін виконання роботи: з 17. 01. 2023 до 28. 02. 2023.

3. Вихідні дані до роботи: нормативно-правова база, дані Державної служби статистики України, дані обліково-інформаційної системи підприємства, первинні документи, облікові реєстри, фінансова, податкова, статистична звітність АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК».

4. Зміст пояснювальної записки:

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ

1.1. Інвестиційні операції Банківської установи як об'єкт обліку і аналізу

1.2. Нормативно-правове регулювання обліку і аналізу інвестиційних операцій Банківської установи

1.3. Організація та задачі обліку і аналізу інвестиційних операцій Банківської установи в умовах АТ «Райффайзен Банк».

Висновки до розділу 1

РОЗДІЛ 2. ОБЛІК І АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ В УМОВАХ АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК»

2.1. Документальне оформлення операцій та облік інвестиційних операцій

Банківської установи

2.2. Відображення інвестиційних операцій у фінансовій і податковій звітності Банківської установи

2.3. Аналіз інвестиційних операцій та напрями удосконалення обліково-інформаційної системи Банківської установи

Висновки до розділу 2

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

5. Перелік обов'язкового графічного (ілюстративного) матеріалу:
 ЛИСТ 1. Інвестиційні операції Банківської установи як об'єкт обліку і аналізу.
 ЛИСТ 2. Нормативно-правове регулювання обліку і аналізу інвестиційних операцій Банківської установи. ЛИСТ 3. Організація та задачі обліку і аналізу інвестиційних операцій Банківської установи в умовах АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК». ЛИСТ 4. Документальне оформлення операцій та облік інвестиційних операцій Банківської установи. ЛИСТ. 5. Відображення інвестиційних операцій у фінансовій і податковій звітності Банківської установи. ЛИСТ. 6. Аналіз інвестиційних операцій та напрями удосконалення обліково-інформаційної системи Банківської установи

6. Календарний план-графік

№ пор.	Завдання	Термін виконання	Відмітка про виконання
1	Написання першого розділу випускної роботи та надання його керівнику	17.01.2023 – 27.01.2023	
2	Написання та оформлення матеріалів другого розділу випускної роботи і надання його керівнику	28.01.2023 – 07.02.2023	
3	1. Узгодження випускної роботи з науковим керівником. 2. Проходження нормоконтролю та перевірку на академічну доброчесність. 3. Отримання рецензії та відгуку на випускну роботу. 4. Підготовка виступу.	08.02.2023 – 14.02.2023	
4	1. Переплетення випускної роботи. 2. Подання випускної роботи та супровідних документів секретарю ДЕК	15.02.2023 – 17.02.2023	

7. Консультанти з окремих розділів

РОЗДІЛ	<u>КОНСУЛЬТАНТ</u> (посада, прізвище, ім'я, по батькові)	ПІДПИС, ДАТА	
		ЗАВДАННЯ ВИДАВ	ЗАВДАННЯ ПРИЙНЯВ
РОЗДІЛ 1	д. е. н. професор Тетяна КОСОВА		
РОЗДІЛ 2	д. е. н. професор Тетяна КОСОВА		

8. Дата видачі завдання: «10» січня 2023 р.

Керівник випускної роботи _____ Тетяна КОСОВА
(підпис керівника)

Завдання прийняв до виконання _____ Юліана ЛЕБЕДСВА
(підпис здобувача)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка до випускної роботи «Облік і аналіз інвестиційних операцій банківської установи»: 70 с., 4 рис., 8 табл., 40 літературних джерел.

Мета випускної роботи: удосконалення обліку і аналізу інвестиційних операцій банківської установи.

Об'єкт дослідження – процеси обліку і аналізу інвестиційних операцій банківської установи.

Предмет дослідження – сукупність теоретико-методичних та науково-практичних аспектів обліку і аналізу інвестиційних операцій в АТ «Райффайзен-Банк».

Методи дослідження: системний підхід, табличний та графічний метод, трендовий аналіз, коефіцієнтний метод, методи і прийому економічного і фінансового аналізу.

Результати випускної роботи рекомендується використовувати під час проведення наукових досліджень, в практичній діяльності банківських установ.

Облік, аналіз, інвестиційні підприємства, банківська установа, цінні папери, активи, фінансові інструменти

Перелік умовних скорочень

АС – амортизована собівартість

АТ – акціонерне товариство

МСБО – міжнаціональні стандарти бухгалтерського обліку

МСФЗ – міжнаціональні стандарти фінансової звітності

МФО – міжнаціональні фінансові організації

НБУ – Національний банк України

НП(С)БО – національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку

ОВДП – облігації внутрішньої державної позики

ОЗ – основні засоби

ПДВ – податок на додану вартість

ПКУ – Податковий Кодекс України

СВ – справедлива вартість

ЦП – цінні папери

ФІ – фінансовий інструмент

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ.....	11
1.1. Інвестиційні операції банківської установи як об’єкт обліку і аналізу.....	11
1.2. Нормативно-правове регулювання обліку і аналізу інвестиційних операцій Банківської установи.....	15
1.3. Організація та задачі обліку і аналізу інвестиційних операцій Банківської установи в умовах АТ «Райффайзен Банк».....	29
Висновки до розділу 1.....	37
РОЗДІЛ 2. ОБЛІК І АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ В УМОВАХ АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК».....	39
2.1. Документальне оформлення операцій та облік інвестиційних операцій Банківської установи	39
2.2. Відображення інвестиційних операцій у фінансовій і податковій звітності Банківської установи.....	49
2.3. Аналіз інвестиційних операцій та напрями удосконалення обліково-інформаційної системи Банківської установи.....	56
Висновки до розділу 2.....	52
ВИСНОВКИ.....	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	63
ДОДАТКИ.....	72

ВСТУП

Актуальність проблеми. У розвинених країнах світу відбувається децентралізація інвестиційного процесу на основі розвитку різноманітних форм власності, підвищується роль власних джерел нагромаджень підприємств і банківського кредиту для фінансування інвестиційних проектів. ЦП банківських установ враховуються на балансі залежності від мети придбання і утримання. Різниця між ЦП на продаж і ЦП на інвестиції складається в намірі банківських установ, які у світовій практиці є найпотужнішими інституціональними інвесторами. На активному ринку відбувається визначення справедливої ціни ЦП. Наприкінці кожного місяця відбувається перегляд класифікації ЦП.

Питання інвестиційного забезпечення розвитку національної економіки є актуальним в умовах воєнного стану, існування руйнування об'єктів виробничої та житлової інфраструктури. Тому інвестиції будуть відігравати вирішальну роль у післявоєнному відновленні економіки.

Виходячи з обмеженості банківські ресурсів актуальною є проблема вибору ефективних об'єктів для фінансування з огляду на гармонізацію цілей банку і сучасних тенденцій розвитку економіки країни. Динамізм економічного середовища вимагає від банків пошуку ефективних методів управління кредитно-інвестиційною діяльністю банку, здатних забезпечити оптимальне розміщення наявних ресурсів. У вирішенні цієї задачі значну роль відіграє обліково-інформаційне забезпечення банківської діяльності. Інвестиційні операції банківських установ представлені фінансовими та капітальними інвестиціями, принципи відображення в обліку та засади аналізу відрізняються.

Необхідність адаптації МСФЗ та МСБО в управління інвестиційними операціями банківської установи, вибору оптимального методу розміщення інвестиційних ресурсів, пошуку вибору оптимальних схем фінансування клієнтів обумовили вибір теми випускної роботи.

Мета випускної роботи удосконалення обліку і аналізу інвестиційних операцій банківської установи.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність постановки наступних *завдань*:

розкрити сутність інвестиційних операцій банківської установи як об'єкт обліку і аналізу;

надати критичну оцінку нормативно-правове регулювання обліку і аналізу інвестиційних операцій банківської установи;

охарактеризувати організацію та задачі обліку і аналізу інвестиційних операцій банківської установи в умовах АТ «Райффайзен-Банк»;

узагальнити документальне оформлення операцій та облік інвестиційних операцій банківської установи;

проаналізувати відображення інвестиційних операцій банківської установи у фінансовій, податковій і статистичній звітності;

провести аналіз інвестиційних операцій та обґрунтувати напрями удосконалення обліково-інформаційної системи банківської установи.

Об'єкт дослідження – процеси обліку і аналізу інвестиційних операцій банківської установи.

Предмет дослідження – сукупність теоретико-методичних та науково-практичних аспектів обліку і аналізу інвестиційних операцій банківської установи АТ «Райффайзен-Банк».

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та вирішення завдань: системний підхід, табличний та графічний метод, трендовий аналіз, коефіцієнтний метод, методи і прийому економічного і фінансового аналізу.

Інформаційною базою дослідження є законодавчо-нормативні акти, наукові публікації вітчизняних вчених у фахових виданнях, академічні видання, монографії, матеріали наукових конференцій, інтернет-ресурси, матеріали фінансової звітності АТ «Райффайзен-Банк»..

Практичне значення одержаних результатів. Результати випускної роботи рекомендується використовувати під час проведення наукових

досліджень, в практичній діяльності банківських установ.

Структура, зміст та обсяг випускної роботи. Випускна робота складається із вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст випускної роботи розміщено на 70 сторінках друкованого тексту, у тому числі 8 таблиць, 4 рисунків та 2 додатків на 13 сторінках. Список використаних літературних джерел налічує 40 найменувань і подано на 4 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ

1.1. Інвестиційні операції Банківської установи як об'єкт обліку і аналізу

Національний банк України і комерційних банків є одними з найбільш важливих суб'єктів інвестиційного процесу. Через НБУ державу здійснює кредитно-інвестиційну політику. Комерційні банки в інвестиційному процесі поряд із традиційними функціями кредитно-розрахункового і касового обслуговування, депозитними операціями значно розширюють свою діяльність через здійснення операцій з цінними паперами, інвестиційного кредитування, проектного фінансування, довірчих операцій [1].

Банківська система впливає на інвестиційний процес на макрорівні (НБУ) і мікрорівні (комерційні банки). Інвестиційну діяльність на мікрорівні варто розглядати у вузькому змісті (реальні і фінансові інвестиції банків) і в широкому змісті (реальні і фінансові інвестиції банків) і в широкому змісті (інвестиції банків, здійснювані за свій рахунок і за рахунок своїх клієнтів з їхнього доручення, а також видача банками середньо- і довгострокових кредитів).

Механізм участі банківської системи в інвестиційній діяльності можна визначити як сукупність форм і методів створення банківською системою України фондів фінансових ресурсів з метою їхнього трансформування в об'єкти виробничої і невиробничої сфер народного господарства.

У сучасній кредитній системі ряду західних країн великий розвиток одержали інвестиційні банки. До виділення інвестиційних банків у США, Японії, Англії, Франції привели розподіл праці і спеціалізація в кредитній сфері. Зараз існує два типи інвестиційних банків. Банки першого типу

займаються винятково торгівлею і розміщенням цінних паперів, банки другого типу - довгостроковим кредитуванням. Виникнення інвестиційних банків у XVIII ст. зв'язано в основному з розміщенням державних цінних паперів. Потім у зв'язку з поширенням акціонерної форми організації вони почали мобілізувати кошти для великих компаній і корпорацій шляхом розміщення їхніх акцій і облігацій, участі в створенні нових компаній, реорганізаціях, злиттях, а також розміщенні державних цінних паперів усіх рівнів влади від центрального уряду до муніципалітетів і міст [5].

Інвестиційні банки першого типу виступають у таких ролях:

а) засновники, організатори емісії цінних паперів, а також гаранті, що діють на комісійній основі і виплачують раніше встановлену суму незалежно від подальшого розміщення акцій і облігацій;

б) агенти, що купують визначену частину цінних паперів, що не розміщена компанією;

в) фінансові консультанти по цінних паперах і інших аспектах діяльності торгових, промислових, транспортних компаній;

г) агенти по вторинному розміщенню акцій і облігацій;

д) посередники по розміщенню міжнародних цінних паперів (єврооблігацій і євроакцій) на ринку євровалют.

В даний час інвестиційні банки першого типу являють собою могутні кредитно-фінансові установи. Вони діють як засновники знову створюваних компаній, розміщують додаткові емісії акцій і облігацій вже існуючих компаній і корпорацій, без участі цих банків практично неможливо продати цінні папери. У сучасній практиці ряду країн (США, Канада, Англія, Австралія) компанії не можуть утворюватися і діяти, якщо ці банки не беруться розміщати їхні цінні папери. Ресурси інвестиційних банків, необхідні їм на період між виплатою емітенту суми розміщення й одержання грошей з передплатників на цінні папери, утворюються за рахунок власних коштів і позик, що можуть надаватися як комерційними банками, так і іншими кредитно-фінансовими інститутами.

Інвестиційний банк першого типу не здійснює прийом депозитів. Відносна обмеженість власних засобів спонукує банки під час реалізації великих проектів створювати синдикати і консорціуми. Доходи інвестиційних банків першого типу утворюються за рахунок комісійних за посередницькі операції з цінними паперами (різниця між ціною, що платить інвестор, і виторгом компанії-емітента). У США, наприклад, такі комісійні коливаються в межах від 0,5 до 20%. Банки можуть залишати частина цінних паперів, що розміщуються, у себе на досить тривалий термін і одержувати в такий спосіб не тільки засновницький, але і курсовий доход.

До основних методів розміщення цінних паперів відносять [7]:

- а) андеррайтинг - прийняття на себе всієї суми облігаційної чи позики емісії акцій, а потім їхнє розміщення на ринку;
- б) пряме розміщення - банки виступають консультантами при розміщенні між продавцем і покупцем;
- в) публічне розміщення - інвестиційні банки утворюють групу для розміщення цінних паперів на ринку;
- г) конкурентні торги - інвестиційні банки, купуючи пакет цінних паперів у корпорацій, влаштовують аукціон за принципом "хто більше дасть". Такі методи розміщення цінних паперів розповсюджені в США, Канаді, Англії. У континентальній Європі в основному використовується публічний метод.

Висока прибутковість інвестиційних банків першого типу спостерігається не тільки в періоди циклічного підйому, але й у періоди кризово - депресивного стану ринкової економіки, коли має місце банкрутство малих і середніх компаній. Банки беруть участь у скупці акцій у період реорганізації й оздоровлення, і ставлять у такий спосіб підприємства і компанії в залежність від себе [8].

В післявоєнні роки в США інвестиційні банки складають інституціональну основу ринку цінних паперів, особливо первинного, тому що обслуговують велику частину операцій, зв'язаних як з емісією цінних паперів,

так і з біржовою торгівлею. В Англії в цій сфері діють емісійні будинки й інвестиційні банки.

Інвестиційний банк другого типу істотно відрізняється від банку першого типу організаційною структурою, функціями, операціями. Головна функція інвестиційного банку другого типу - середньо- і довгострокове кредитування різних областей економіки, а також спеціальних цільових проектів, зв'язаних із упровадженням передових технологій, досягнень науково-технічної революції. Інвестиційні банки зіграли важливу роль у відновленні економіки Західної Європи в перші післявоєнні роки, а також в утворенні галузей і інфраструктури ряду країн, що розвиваються. Особливо потрібно виділити такі країни, як Франція, Італія, Іспанія, Португалія, де змішані чи державні інвестиційні банки забезпечили високий рівень довгострокового кредитування промисловості й утворення в ній нових галузей.

У багатьох країнах світу вихід із кризи забезпечувався активною участю держави у формуванні інвестиційної політики. Держава виступала головним потенційним інвестором, що у складний для країни період із загальнонаціональних позицій визначав найбільше стратегічно важливі об'єкти капіталовкладень і забезпечував їхнє фінансування шляхом акумуляції внутрішніх і зовнішніх фінансових ресурсів. У багатьох розвинутих країнах інвестиційною діяльністю в області стратегічно важливих об'єктів займаються спеціально створені державні банки. Наприклад, у Німеччині в 1949 р. була створена Кредитна установа для макроекономічного відновлення, у Франції нині діє "Креди Національ", що надає довгострокові кредити на фінансування найбільш важливих напрямків розвитку економіки.

У сучасний період інвестиційні банки проводять різні операції на ринку позичкового капіталу: акумулюють заощадження юридичних і фізичних осіб, проводять середньо- і довгострокове кредитування, здійснюють вкладення в приватні і державні цінні папери, а останнім часом розвивають різноманітні фінансові послуги. У кредитних системах тих країн, де існують такі банки,

вони займають важливе місце після комерційних банків. Особливістю діяльності інвестиційних банків другого типу є те, що вони несуть навантаження, зв'язану з найбільш ризикованими операціями по середньо- і довгостроковому кредитуванню, і змушені прибігати до кредитів комерційних банків і інших кредитно-фінансових установ. У США, Канаді, Англії інвестиційних банків другого типу не існує, їхній заміняють інші кредитно-фінансові інститути, що забезпечують середньо- і довгострокове кредитування.

Перейдемо до розгляду нормативно-правового регулювання обліку і аналізу інвестиційних операцій Банківської установи

1.2. Нормативно-правове регулювання обліку і аналізу інвестиційних операцій Банківської установи

Стаття 4 нової редакції Закону України «Про банки і банківську діяльність» визначає, що банки в Україні можуть функціонувати як універсальні чи як спеціалізовані [9]. По спеціалізації банки можуть бути ощадними, інвестиційними, іпотечними, розрахунковими (кліринговими). Банк одержує статус спеціалізованого банку у випадку, якщо більше 50 відсотків його активів є активами одного типу. Таким чином, в Україні створені правові умови для функціонування інвестиційних банків.

Згідно міжнародного підходу інвестиційна діяльність визначається як процес вкладання ресурсів (благ, майнових, інтелектуальних цінностей) з метою одержання доходу в майбутньому [10]. У західній банківській практиці будь-яка операція, зв'язана з купівлею - продажем цінних паперів, уже вважається інвестицією. Порозуміються це гарним розвитком ринку цінних паперів, безпосередньо зв'язаних з виробництвом. Придбання акції означає покупку частини матеріального виробництва, вкладення в нього засобів.

Тому участь банків в інвестиційному процесі можна розглядати у вузькому і широкому значенні. Вкладення власних засобів банку в цінні

папери і спільну діяльність підприємств - це інвестиційні операції банку у вузькому значенні. Участь банків в інвестиційному процесі в широкому змісті може розглядатися як здійснення банком інвестицій за рахунок власних коштів і з доручення своїх клієнтів, а також надання банком довгострокових кредитів [11].

Інвестиції мають деякі особливості, що істотно відрізняють їх від позик.

По-перше, позика припускає використання засобів протягом короткого відрізка часу за умови його повернення. Інвестування – це вкладення засобів з метою забезпечення припливу засобів на тривалому протязі часу.

По-друге, у більшості кредитних операцій банк – головний і один з деяких кредиторів, у той час як в інвестиційному процесі, як правило, один з багатьох кредиторів.

По-третє, при кредитуванні ініціатором операції виступає позичальник, а при інвестуванні ініціатива належить банку, що прагне придбати активи на ринку.

Головною функцією банків є надання кредитів, що використовуються приватним бізнесом для здійснення інвестицій. Однак не всі банківські засоби можуть бути розміщені у виді кредитів. Велика частина кредитів неліквідна, вони не можуть бути швидко продані тоді, коли банку терміново вимагаються наявні кошти. До того ж, весь доход по кредитах обкладається податком, а банки в США, наприклад, підлягають оподатковуванню в повному обсязі по ставці прибуткового податку корпорацій, що приводить до необхідності пошуку ефективних податкових притулків у роки, коли чисті надходження по наданих позиках є високими. З цих причин банки направляють значну частину свого портфеля активів (від 1/5 до 1/3 його загального обсягу) у вкладення в цінні папери. Останні включають державні облігації і векселі, корпоративні облігації і векселі, а також визначені законодавством категорії акцій.

Короткострокові інвестиції (до одного року, носять переважно спекулятивний чи характер спрямовані на підтримку ліквідності), середньострокові (до трьох років) і довгострокові (понад п'ять років).

Ціль прямих інвестицій – забезпечити пряме і безпосереднє управління об'єктом інвестицій.

Портфельні інвестиції – вкладення в портфелі цінних чи паперів інші активи з метою одержання доходів у формі відсотків (дивідендів) і в результаті підвищення курсової вартості цінних паперів, при цьому вкладення не переслідують безпосереднє управління об'єктом інвестицій.

Класифікація об'єктів банківських інвестицій по ризиках приведена в Інструкції "Про порядок регулювання й аналіз діяльності комерційних банків. Казначейські, боргові й інші цінні папери, що рефінансуються НБУ, мають відсоток ризику - 0. Кредити в інвестиційну діяльність, надані суб'єктам господарської діяльності, фізичним особам; акції й інші цінні папери з нефіксованим прибутком у портфелі банку на продаж і на інвестиції, боргові цінні папери в портфелі банку на продаж і на інвестиції мають відсоток ризику - 100. Виключення складають боргові цінні папери центральних органів державного управління (відсоток ризику 0) і боргові цінні папери місцевих органів державного управління (відсоток ризику 20).

У принципі на ринку немає цінних паперів із процентною ставкою, вільної від ризику невиконання зобов'язань, невиклати в призначений термін і у встановленому обсязі, ризику ліквідності і ризику втрат у зв'язку з підвищенням рівня інфляції. І хоча ОВГЗ формально і є безризиковими цінними паперами, фактично на українському ринку цінних паперів вкладення в ОВГЗ - це ризиковані інвестиції, тому що існує велика невизначеність майбутніх процентних ставок по ОВГЗ нових емісій, існують різкі коливання ставок прибутковості по них, а також несподівані зміни в політику їхньої емісії й оподаткування.

Інвестиційний портфель – це вкладення в інвестиційні об'єкти, керовані як єдине ціле. Таке визначення припускає визначення задач, що коштують перед портфелем у цілому і розробку і реалізацію стратегії і тактики виконання цих задач.

У залежності від задач, що коштують перед чи портфелем видів інвестиційних об'єктів, що входять у нього можна виділити наступні типи портфелів [13]:

А) Портфель росту. Такий портфель орієнтований на цінні папери й інші інвестиційні об'єкти, ринкова вартість яких швидко росте. Ціль портфеля росту – збільшення капіталу інвесторів; тому власникам портфеля відсотки й інші поточні доходи, зв'язані з об'єктами інвестицій, дивіденди можуть виплачуватися в невеликому розмірі або взагалі не виплачуватися.

Б) Портфель доходу. Ціль цього портфеля – одержання високих поточних доходів. Відношення стабільне виплачуваних рентних платежів, відсотка, дивідендів до ринкової вартості об'єктів інвестицій, що входять у такий портфель, вище середньо ринкового. Відповідно їхня ринкова вартість росте набагато повільніше.

В) Портфель ризикового капіталу. Це портфель, що складається переважно з цінних паперів і паїв молодих компаній "агресивного" типу, що вибрали стратегію швидкого розширення, чи інших ризикованих об'єктів з неясною ринковою долею й оцінкою. По суті – це спекулятивний портфель, його ціль – одержати дуже високі доходи, "побити" ринок за рахунок покупки активів, коли вони різко недооцінені. Якщо ж чекання не виправдаються (більш 80% молодих компаній розоряються), то підсумок вкладень у такий портфель – збитки.

Г) Збалансований портфель. Складається частково з об'єктів інвестицій зі швидко зростаючою ринковою ціною, частково – з високоприбуткових цінних паперів і інших об'єктів. У такому портфелі можуть міститися і високо ризикові інвестиційні об'єкти. Мети збільшення капіталу й одержання високого доходу, відповідно загальні ризики в такому портфелі виявляються збалансованими.

Д) Спеціалізований портфель. У ньому цінні чи папери інші об'єкти інвестицій об'єднані не по загальному цільовому критерію, а по більш частих критеріях (вид ризику, цінного папера, галузева чи регіональна приналежність

і т.д.). Наприклад, можуть бути наступні варіанти: портфель стабільного капіталу і доходу; портфель короткострокових фондів; портфель середньо- і довгострокових фондів з фіксованим доходом; регіональний чи галузевий портфель; портфель іноземних цінних паперів.

Прямі інвестиції здійснюються з метою безпосереднього управління об'єктом інвестицій. Якщо прямі інвестиції мають форму вкладень у цінні папери, частки, паї, то, як правило, ними забезпечується контрольний пакет чи акцій інша форма контрольної участі. Портфельні інвестиції здійснюються у формі створення портфелів цінних паперів, що належать різним емітентам і не забезпечують контрольну участь і пряме управління об'єктом інвестицій. Ціль портфельних інвестицій (на відміну від прямих) – одержання прибутків від росту курсової вартості портфеля, від створених ними стабільних грошових потоків (дивідендів, відсотків) при диверсифікованості ризиків (прямі інвестиції зв'язані з концентрацією ризиків на одному чи малому числі об'єктів).

Розглянемо види прямих інвестицій банку. Банк має право:

- 1) інвестувати в пайової участі, паї небанківських компаній (у тому числі з контрольною участю);
- 2) засновувати небанківські інвестиційні інститути (інвестиційні фонди і компанії, фінансових брокерів і інвестиційних консультантів);
- 3) засновувати спеціалізовані компанії по обліку і збереженню цінних паперів, а також здійсненню розрахунків по операціях з ними (депозитарні і клірингові інститути);
- 4) засновувати організації, що є інституціональними інвесторами (страхові компанії, недержавні пенсійні фонди, холдингові компанії і т.д.)

Види портфельних інвестицій приведені на мал.1.5.

Частина інвестицій банк може здійснювати за рахунок і з доручення своїх клієнтів. Портфелі активів, сформовані як за власний рахунок банку, так і з доручення клієнтів, можуть розглядатися як портфельні інвестиції в широкому змісті слова. Власне портфельні інвестиції, створені за рахунок

власних коштів банку, є портфельними інвестиціями у вузькому змісті слова. До “пасивних” відносяться добре диверсифіковані портфелі, при формуванні яких банк переслідує мети включення різко недооцінених ринком цінних паперів, Ліквідність, ризик і прибутковість вхідних у них цінних паперів відповідають у тенденції середнім умовам ринку і визначаються ними.

“Активні” портфелі формуються у відомій мері “проти ринку”, їхній склад активно регулюється. У них включаються цінні папери, курси яких різко відхиляються (у даний час чи в перспективі) від цін, обумовлених середньоринковими умовами, і можуть бути піддані сильним коливанням.

Перейдемо до більш докладного вивчення форм і методів управління інвестиційним портфелем.

Мети інвестиційної діяльності банківської установи полягають у підтримці безпеки банківських засобів, забезпечення їхньої диверсифікованості, прибутковості і ліквідності.

Диверсифікованість – це розподіл інвестованих засобів між різними об'єктами для зменшення ризику можливих утрат чи капіталу доходів від нього.

Ліквідність – здатність цінного папера бути швидко проданої і перетворений у кошти (у наявній і безготівковій формі) без істотних утрат для власника, при невеликих коливаннях ринкової вартості і витратах на реалізацію.

Прибутковість цінного папера – її здатність приносити прибуток у порівнянні з вкладеними в неї інвестиціями.

В міру зниження ризиків, що несе на собі даний папір, росте її ліквідність і падає прибутковість. Безумовно, це правило виявляється лише при усередненні, на значному числі випадків. Але воно дозволяє створити шкалу зміни інвестиційних якостей по видах цінних паперів, що дозволяє інвестору упорядкувати розуміння співвідношень цінних паперів, вести інвестиційний аналіз у визначеній системі координат.

Платою за зростання ризику, зниження гарантованості процентних виплат і кінцевих відшкодувань грошових ресурсів, вкладених у цінні папери, є підвищення рівня відсотка при переході від забезпечених заставою до незабезпечених облігацій, і далі – до привілейованих і простих акцій.

Грунтуючись на закордонному досвіді можна виділити ряд функцій, що виконують цінні папери й інші складені банківських портфелів [14]:

а) стабілізація доходів банку незалежно від фаз ділового циклу: коли доходи по позиках знижуються, доходи по цінних паперах можуть зрости;

б) компенсація кредитного ризику по портфелях банківських позичок. Цінні папери високої якості можуть здобуватися і зберігатися з метою зрівноважити ризик по банківських кредитах;

в) підтримка ліквідності;

г) зниження податкового тиску на банк за рахунок компенсації оподатковуваних надходжень, що генерують позики;

д) використання в якості застави для забезпечення депозитів уряду, що зберігаються в банку;

е) страхування банку від утрат, що можуть відбутися внаслідок зміни ринкових процентних ставок;

ж) забезпечення гнучкості банківського портфеля активів;

з) поліпшення фінансових показників банківського балансу .

Кожен комерційний банк здійснює свою інвестиційну політику. Основними факторами, що впливають на неї, є прибутковість, ліквідність, готовність йти на чи ризик навпаки, жертвувати прибутковістю для підтримки ліквідності. У зв'язку з цим можна виділити наступні цілі інвестиційної діяльності банку:

1) Досягнення високих темпів росту чи капіталу доходу. У цьому випадку інвестиційний портфель складається в основному з високоприбуткових, але, як правило, високоризикових інвестиційних проєктів. Для портфеля цінних паперів найбільш дохідними вважаються прості акції молодих компаній, що дають при вдалому збігу обставин високий дохід.

2) Забезпечення безпеки вкладень. Безпека інвестування означає мінімізацію ризиків, що досягається шляхом формування інвестиційного портфеля, що складає з малоризикових вкладень, наприклад простих акцій стійких компаній, привілейованих акцій і облігацій.

3) Досягнення достатності ліквідності інвестиційного портфеля. Ліквідність інвестиційного портфеля багато в чому залежить від забезпечення перших двох принципів інвестування, а також від інвестиційного клімату в країні, ступені розвитку ринкової інфраструктури і специфіки діяльності банку, тобто наявності високого чи доходу мінімального ризику робить цінних паперів привабливою для визначеного інвестора, а отже, ліквідною.

Регулювальні органи в США приписують банкам формулювати свою інвестиційну політику в письмовому документі, виділяючи в ньому такі аспекти, як:

а) ступінь ризику несвоєчасного погашення цінного папера, що банк має намір прийняти (при цьому всі цінні папери повинні бути інвестиційними, не спекулятивними);

б) ступінь ліквідності всіх придбаних цінних паперів;

в) мети інвестиційного портфеля;

г) ступінь диверсифікованості інвестиційного портфеля, за допомогою якої банк має намір знизити ризик. Контролюючі інстанції ретельно аналізують інвестиційний портфель банку для того, щоб в інвестиційній політиці банку спекулятивні цілі не витісняли більш важливі інвестиційні задачі.

Необхідно відзначити, що жодна цінний папір не відповідає одночасно всім інвестиційним цілям, тому необхідний компроміс між цілями інвестора і цілями підприємств. Якщо цінні папери надійні, то прибутковість, як уже відзначалося нижче, буде низкою, тому що інвестори будуть купувати їх за ціною, що вище їхнього номіналу, що відповідно зменшить їхню прибутковість. Таке ж положення буде і при виборі інших цілей. Якщо прогнози вказують на збільшення капіталу, то на такі цінні папери з'являється

підвищений попит і зменшується прибутковість. Таким чином, коли позначені мети інвестицій, необхідно вибрати ті цінні папери, що відповідають цим цілям.

Позначені цілі банківських інвестицій дозволяють позначити основні варіанти банківської інвестиційної політики.

1) Консервативний інвестор: мінімальні ризики, висока надійність і ліквідність цінних паперів. Переважно переважають державні цінні папери. Портфель стабільний, оборотність паперів низька, частка вкладень у них не росте.

2) Помірний інвестор: помірний ризик, достатня ліквідність і прибутковість цінних паперів. У портфелі з'являються високоризикові спекулятивні папери. Спроби інвестицій у нові венчурні компанії. Частка вкладень у цінні папери стабільна чи повільно росте.

3) Агресивний інвестор: високі ризики, низька ліквідність і висока прибутковість цінних паперів. Фінансові інновації, спроби опанувати контрольними пакетами, спекуляції. Великі щоденні обороти, частка вкладень у цінні папери активно росте.

В даний час для пасивного фондового ринку України характерна наявність великого числа продавців цінних паперів з “агресивним” інвестиційному портфелем, у якому найчастіше відсутня консервативна частина (облігації, векселя). При формуванні портфеля необхідно пам'ятати: чим вище прибутковість цінних паперів, тим вище і їхній ступінь ризику.

Основні стратегії управління портфелем інвестицій зводяться до двох напрямів:

1. Традиційне. Традиційний підхід базується на широкій диверсифікованості цінних паперів по галузях економіки, придбань акцій компаній з гарними фінансовими показниками, високою конкурентною позицією (“блакитні фішки” – акції великих визнаних компаній, що знаходяться в стадії зрілості, у гарному фінансовому положенні).

2. Сучасне. Для сучасного підходу поряд з перерахованими вище обов'язковими ознаками традиційного менеджменту характерно широке використання на основі комп'ютерних програм математично - статистичних методів, моніторингу, моделювання, прогнозування курсів і прибутковості цінних паперів, а також застосування оптимізаційних процедур. Останні дозволяють визначити так називаний ефективний портфель цінних паперів, що забезпечує мінімальний середній (портфельний) ризик при заданому рівні очікуваної прибутковості.

Розрізняють наступні схеми управління інвестиційними портфелями:

1. Фіксація консервативної частини портфеля (облігації, векселя =const).
2. Фіксація спекулятивної частини портфеля (акції = const).
3. Фіксація пропорції між окремими частинами портфеля.
4. Рухливе співвідношення між окремими частинами портфеля з урахуванням кон'юнктури ринку й інших факторів на основі методів моніторингу й оптимізаційних процедур.

В окремих країнах існують деякі обмеження на здійснення комерційними банками інвестиційних операцій (табл.1.1).

Таблиця 1.1

Обмеження на здійснення комерційними банками окремих видів банківської діяльності в різних країнах

Країна	Види операцій		
	с цінними паперами	вкладення в нерухомість	Лізинг
США	обмежується	обмежується	Обмежується
Великобританія Німеччина		високий показник ризику	
Японія	Обмежується		Забороняється
Україна		обмежується	

Джерело: власна розробка

Законом України "Про банки і банківську діяльність" банківським установам забороняється діяльність у сфері матеріального виробництва, торгівлі, страхування. Комерційний банк вправі мати у власності нерухоме майно загальною вартістю не більш 10% власного статутного фонду [16].

Інструкція НБУ установлює три нормативи ліквідності: миттєвої (Н5), загальної (Н6), співвідношення високоліквідних активів до робочих активів (Н7). На значення нормативів безпосередньо впливає розмір резервів на знецінення цінних паперів.

У третіх, регулюючи діяльність НБУ спрямована на обмеження ризиків і встановлення пріоритетних цілей інвестиційних операцій банків (створення резервів під знецінення цінних паперів, зниження оцінки ризику під вкладення в державні цінні папери). Відповідно до принципу обережності, наприкінці кожного місяця балансова вартість портфеля акцій на продаж коригується за правилом більш низької вартості (балансової чи ринковий) - і створюється резерв під нереалізований збиток. Балансова вартість акцій, що враховуються в портфелі банку на інвестиції, відбивається по меншій із двох вартостей - балансової чи ринковий. Коригування балансової вартості і створення спеціального резерву по акціях здійснюються 1 раз наприкінці року [19].

На структуру інвестицій впливає також спеціалізація банку: чи є банк універсальним, чи навмисний він бути присутнім на всіх сегментах ринку цінних паперів; чи спеціалізується банк на операціях з визначеним видом цінних паперів; чи існує галузева чи регіональна спеціалізація банку; чи спеціалізується банк на довгострокових чи спекулятивних інвестиціях тощо.

За останні роки за кордоном був розроблений ряд альтернативних стратегій щодо термінів інвестування, кожна з яких має свої виняткові переваги і недоліки .

1. Політика "ступіней", чи рівномірного розподілу, є одним з найбільш популярних підходів до проблеми інвестиційного обр'ю, особливо серед невеликих фінансових інститутів. Її сутність складається у виборі максимально прийняттого терміну і подальшого інвестування в цінні папери в

рівній пропорції на кожному з декількох інтервалів у межах такого терміну (рис. 1.1).

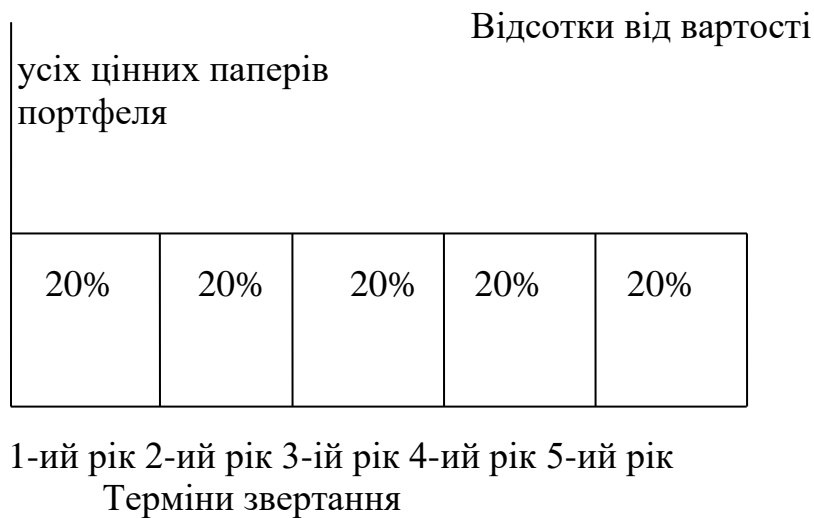

Рис. 1.1 – Політика “ступіней”

Джерело: власна розробка

2. Політика короткострокового акценту - це покупка тільки короткострокових цінних паперів і розміщення всіх інвестицій у межах короткого тимчасового проміжку (рис. 1.2).

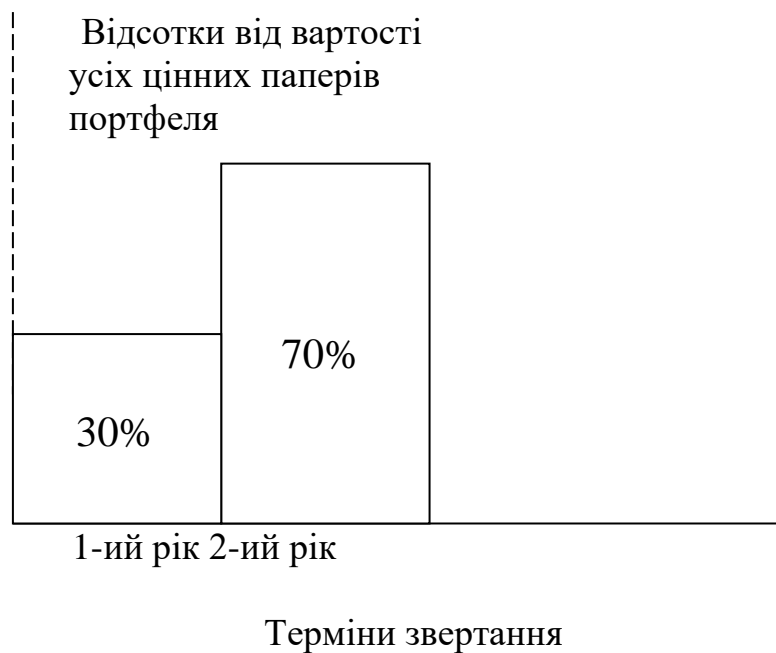

Рис. 1.2 - Політика короткострокового акценту

Джерело: власна розробка

Її перевага складається в збільшенні ліквідності банку і можливості уникнути значних капітальних збитків у випадках росту процентних ставок.

3. Політика довгострокового акценту є протилежним підходом, що підкреслює роль інвестиційного портфеля як джерела доходу (рис. 1.3).

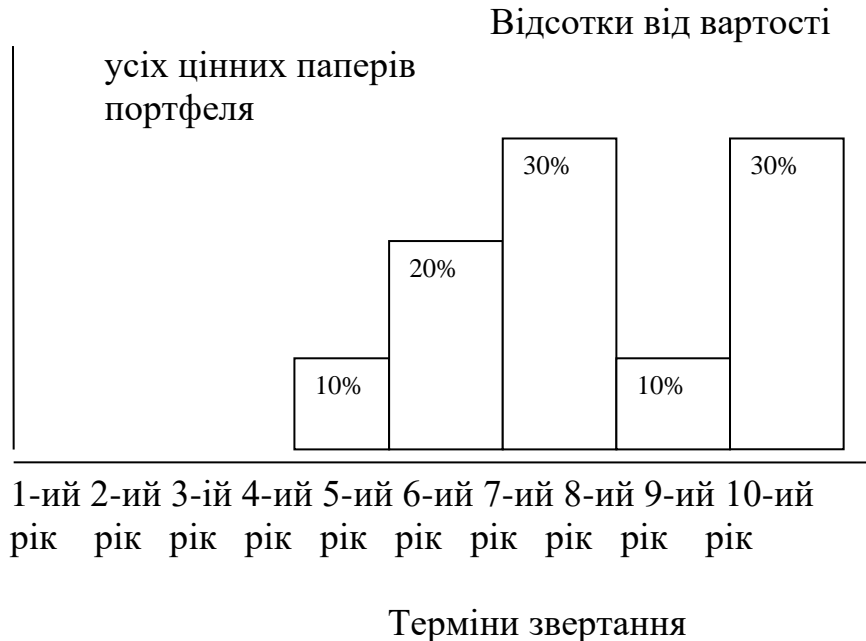

Рис. 1.3 - Політика довгострокового акценту

Джерело: власна розробка

Він максимізує можливі доходи банку від інвестицій у випадках падіння процентних ставок.

4. Стратегія "штанги" - це об'єднання короткострокового і довгострокового підходів до інвестування, згідно з нею банк розташовує одну частину своїх засобів у портфель короткострокових високоліквідних активів, а іншу - у довгостроковий портфель облігацій при мінімальних чи нульових вкладеннях на проміжні терміни. Короткостроковий портфель забезпечує ліквідність, довгостроковий - доход (рис. 1.4).

5. Найбільш агресивної із всіх стратегій визначення інвестиційного об'єкту є політика процентних чекань, відповідно до якої терміни спектра погашення цінних паперів постійно обновляються згідно з поточними прогнозами процентних ставок. Цей підхід загальної якості портфеля,

передбачає скорочення термінів погашення цінних паперів, коли можна екати ріст процентних ставок, і, навпаки, збільшення термінів, коли можна екати падіння процентних ставок.

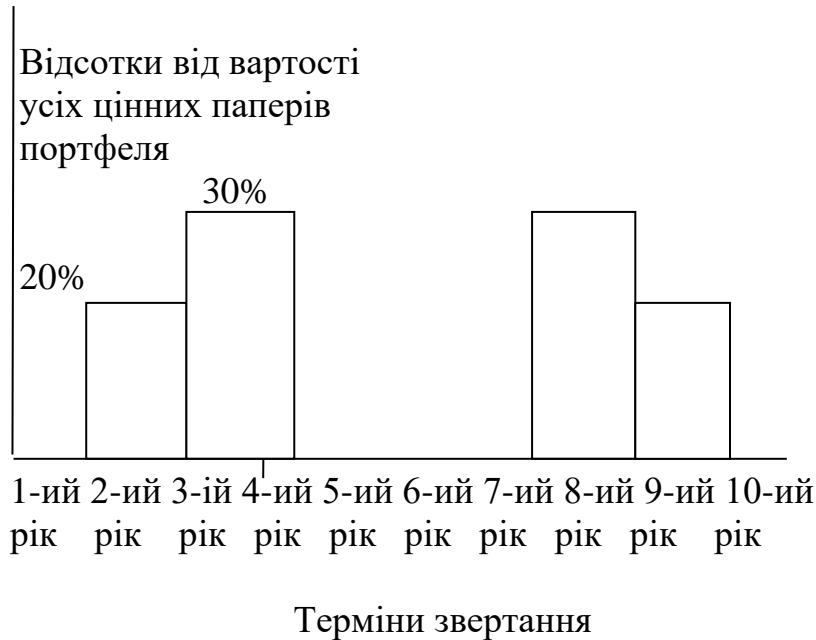

Рис. 1.4 - Політика штанги

Джерело: власна розробка

Подібний підхід збільшує можливість значних капітальних приростів, але і можливість істотних капітальних збитків. Він вимагає глибокого знання ринкових факторів, з'єднаний з великим ризиком, якщо чекання виявляються помилковими, і великими трансакційними витратами, тому що потрібно частий вихід на ринок цінних паперів.

Таким чином, основний зміст інвестиційної діяльності банку можна охарактеризувати поняттям інвестиційний процес, складовими якого є:

1. Формування інвестиційної стратегії на основі цілей і обмежень діяльності організації, а також тих можливостей, що надаються ринком.

2. Аналіз інвестицій, що припускає аналіз ринку в цілому, його сегментів, окремих цінних паперів.

3. Формування інвестиційного портфеля.
4. Управління портфелем.
5. Оцінка ефективності інвестиційної діяльності.

Очевидно, що всі перераховані задачі тісно взаємозалежні і невідділені одна від іншої.

1.3. Організація та задачі обліку і аналізу інвестиційних операцій Банківської установи в умовах АТ «Райффайзен Банк».

Акціонерний комерційний банк «Аваль» (далі – «Райффайзен Банк Аваль») був зареєстрований 27.03.1992 НБУ як акціонерне товариство відкритого типу згідно із законодавством України. У квітні 1994 року банк був перереєстрований як Акціонерний Поштово-Пенсійний Банк «Аваль». У 2006 році банк був перереєстрований як Відкрите акціонерне товариство «Райффайзен Банк Аваль» та у 2009 році – у форму Публічного акціонерного товариства, у зв'язку зі змінами в українському законодавстві. У 2018 році Райффайзен Банк Аваль був перереєстрований у форму Приватного акціонерного товариства. Райффайзен Банк Аваль здійснює свою діяльність на підставі Загальної банківської ліцензії №10 від 18 червня 2018 року (видана НБУ) та згідно з чинним законодавством, включаючи Закон України «Про банки і банківську діяльність» та інші нормативні акти Національного банку України.

Райффайзен Банк Аваль приймає вклади від фізичних, юридичних осіб та бюджетних установ, надає кредити, здійснює платіжне обслуговування в Україні та переказ коштів за кордон, здійснює операції з обміну іноземних валют, розрахунково-касового обслуговування та надає інші банківські послуги своїм клієнтам.

Починаючи з 2020 року Райффайзен Банк Аваль є учасником Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. Фонд здійснює свою діяльність

відповідно до Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб». Фонд забезпечує покриття зобов'язань Райффайзен Банк Аваль перед його вкладниками-фізичними особами на суму до 200 тис. грн. на кожного вкладника у випадку банкрутства або відкликання банківської ліцензії НБУ.

Центральний офіс Райффайзен Банк Аваль знаходиться умісті Київ (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Загальні відомості про АТ "Райффайзен Банк"

Скорочена назва:	АТ "Райффайзен Банк"
1	2
ЄДРПОУ:	14305909
Юридична адреса:	м. Київ, вул. Лєскова, буд. 9, 01011
Зареєстрований:	Печерська районна у місті Києві державна адміністрація, 27.03.1992
КОАТУУ:	8038202100 (ПЕЧЕРСЬКИЙ р-н)
Галузева належність (1):	64.19
Галузева належність (2):	64.91
Галузева належність (3):	64.99
Ліцензія:	Ліцензія на здійснення професійної діяльності на фондовому ринку - депозитарної діяльності (діяльності із зберігання активів пенсійних фондів) серія АЕ № 263203 від 13.08.2013 р.; Ліцензія на здійснення професійної діяльності на фондовому ринку - депозитарної діяльності (діяльності із зберігання активів інститутів спільного інвестування) серія АЕ № 263202 від 13.08.2013 р.;

Закінчення табл. 1.2

1	2
	Ліцензія на здійснення професійної діяльності на фондовому ринку - депозитарної діяльності (депозитарної діяльності депозитарної установи) серія АЕ № 263201 від 13.08.2013 р.; Ліцензія на здійснення діяльності торгівлі цінними паперами (брокерська діяльність) серія АЕ № 185054 від 19.10.2012 р.; Ліцензія на здійснення діяльності торгівлі цінними паперами (дилерська діяльність) серія АЕ № 185053 від 19.10.2012 р.; Ліцензія на здійснення діяльності торгівлі цінними паперами (андеррайтинг) серія АЕ № 185052 від 19.10.2012 р. МФО банку - 300335
Керівник:	Лавренчук Володимир Миколайович, Голова Правління , тел.: (044) 490-88-01
Контактна особа:	Журик Олександра Анатоліївна, тел.: (044) 490-87-42
Електронна поштова адреса:	oleksandra.zhuryk@aval.ua

Джерело: www.smida.gov.ua

Станом на 31 грудня 2020 року Райффайзен Банк Аваль має 5 філій та 391 безбалансових відділень по всій Україні (2019 р.: 5 філій, 490 безбалансових відділень).

Юридична адреса АТ «Райффайзен Банк Аваль»: вул. Лескова, 9, м. Київ, Україна. Материнським банком та власником контрольного пакету акцій АТ «Райффайзен Банк Аваль» є «Райффайзен Банк Інтернаціональ АГ» (Raiffeisen Bank International AG), Австрія. «Райффайзен-Холдінг Нідеростеррайх-Він ТОВ», Австрія (Raiffeisen-Holding Niederösterreich-Wien registrierte Genossenschaft mit beschränkter Haftung) здійснює контроль прямого власника – материнського банку «Райффайзен Банк Інтернаціональ АГ» (далі

– «RBI AG»), тобто «Райффайзен-Холдінг Нідеростеррайх-Він ТОВ» є кінцевою контролюючою стороною Райффайзен Банк Аваль.

Банк здійснює наступні банківські операції :

- залучення і розміщення грошових внесків і кредитів;
- здійснення розрахунків з доручення клієнтів, банків - кореспондентів і їхнє касове обслуговування;
- ведення рахунків клієнтів і банків - кореспондентів;
- фінансування капітальних вкладень з доручення чи власників розпорядників засобів, що інвестуються;
 - випуск платіжних документів і цінних паперів (чеків, акредитивів акцій, облігацій, векселів);
 - покупка, продаж і збереження платіжних документів, цінних паперів, а також операцій з ними;
 - видача поручительств, гарантій і інших зобов'язань за третіх осіб, що передбачають їхнє виконання в грошовій формі;
 - придбання права вимоги платежу з постачання товарів і надання послуг, прийняття ризику виконання таких вимог і інкасація цих вимог (факторинг);
 - придбання за власні засоби засобів виробництва для видачі їх в оренду (лізинг);
 - довірчі операції (залучення і розміщення засобів, керування цінними паперами й ін.) з доручення клієнтів;
 - надання консультаційних послуг;
 - виконання інших операцій з дозволу НБУ.

Підсумки діяльності банку відбиваються в щомісячних, щоквартальних і річних балансах, у звіті про прибутки і збитки а також у річному звіті й іншій статистичній звітності які надаються в Національний Банк України відповідно до чинного законодавства, в обсязі й у терміни, установлені НБУ. Банк публікує річний баланс і рахунки прибутків і збитків у спеціальному виданні після підтвердження вірогідності представлених у них

зведень аудиторською службою. Операційний рік банку починається з 1 січня і закінчується 31 грудня. Звіт про діяльність банку направляється акціонерам по їхніх запитах.

Відділ цінних паперів банку є спеціалізованим самостійним структурним підрозділом, що здійснює окремий вид професійної діяльності на ринку цінних паперів, а саме діяльність торговця цінними паперами (діяльність по випуску цінних паперів, комісійну діяльність з цінними паперами, комерційну діяльність з цінними паперами) відповідно до вказівок Голови Правління і фінансовою політикою банку. Відділ діє на підставі діючого законодавства і статуту банку, має рівні права з іншими підрозділами банку й у підпорядкуванні в Голови Правління. Відділ очолює і керує його діяльністю начальник відділу, що, як і фахівці відділу, приймається на роботу, призначається на посаду і звільняється від посади Головою Правління. Розподіл обов'язків між працівниками відділу, а також оперативний перерозподіл функцій з обліком сформованої конкретної ситуації здійснюється начальником відділу відповідно до посадових інструкцій.

Основними функціями відділу є:

1. Здійснення операцій з державними і муніципальними цінними паперами (купівля, продаж, блокування під заставу гривневих і валютних міжбанківських кредитів, комісійна діяльність в інтересах клієнтів).

2. Проведення операцій з векселями (облік, доміцляція, авалування, емісія власних векселів, прийняття на інкасо тощо).

3. Підготовка до випуску, випуск і звертання власних цінних паперів (збільшення статутного фонду, реєстрація інформації про випуск акцій, реєстрація випуску банківських цінних паперів, проведення роботи з акціонерами банку тощо).

4. Здійснення комерційної і комісійної діяльності з корпоративними цінними паперами в (т. год, акціями приватизованих підприємств).

5. Нагромадження економічної інформації, дослідження, аналіз і використання отриманих даних з урахуванням комерційних інтересів банку

і клієнтів, вивчення кон'юнктури ринку з метою ефективного і раціонального розміщення ресурсів.

6. Підготовка статистичної й економічної інформації, звітності для НБУ.

7. Консультаційна допомога клієнтам.

8. Інші операції з цінними паперами і фондовими деривативами, не заборонені законодавством.

У табл.1.3 виконаний аналіз динаміки активів АТ «Райффайзен-Банк».

Таблиця 1.3

Аналіз динаміки активів АТ «Райффайзен-Банк»

Найменування статей	2020 р., тис. грн.	2021 р., тис. грн.	Відхилення, тис. грн.	Темп росту, %
Кошти в НБУ	9338	6291	-3047	67,36
Кошти в інших банках	5829	9391	3562	161,1
Цінні папери, що рефінансуються НБУ	470	0	-470	-
Кредити	15090	22689	7599	150,3
Інвестиційні цінні папери	4255	3239	-1016	76,1
Довгострокові вкладення в асоційовані і дочірні компанії	258	255	-3	98,9
Основні засоби їм нематеріальні активи	812	2355	1543	290
Нараховані доходи до одержання	1115	1826	711	163,7
Інші активи	531	872	341	164,2
Усього активів	37698	46918	9220	124,4

Джерело: власні розрахунки

За аналізований період спостерігається ріст активів банку на 9220 тис. грн. чи на 24,4%. Великими темпами росте кредитний портфель. Видані в 2021р. кредити на 7599 тис. грн. перевищували рівень 2020р., що складає 50,3%. Має місце тенденція до скорочення інвестиційних операцій банку в 2021р. на 1019 тис. грн. Унаслідок цього питома вага інвестицій скоротилася з 12% у 2020р. до 7% у 2021р.

В Україні інвестиційний портфель банківських установ не перевищує 10% їхніх активів, у той час як інвестиційний портфель закордонних банків складає від 20% до 35% загальних активів банку. Це порозумівається серйозною кризою національної банківської системи і відсутністю засобів на середньо - і довгострокове інвестування.

У табл. 1.4 виконаний аналіз динаміки процентного доходу банку.

Таблиця 1.4

Аналіз динаміки процентного доходу АТ «Райффайзен-Банк»

Найменування статей	2020р., тис. грн.	2021р., тис. грн.	Відхи- лення, тис. грн.	Темп росту, %
По засобах у банках	567	721	154	127,1
По кредитах	5400	6888	1488	127,5
По цінних паперах на продаж	1	80	79	800
По інвестиційних цінних паперах	20	8	-12	40
Інший	51	74	23	145,1
Усього	6039	7771	1732	128,6

Джерело: власні розрахунки

За аналізований період процентний дохід банку виріс на 1732 тис. грн. чи 28,6%. У той же час дохід по інвестиційних операціях скоротився на 12 тис. грн. Питома вага доходів по інвестиційних операціях у 2020р. складав

0,3% процентних доходів банку, у 2021р. – 0,1%. Це дуже низькі показники. Розрахуємо рентабельність інвестиційного і кредитного портфеля (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Рентабельність активів АТ «Райффайзен-Банк»

Найменування статей	2020р.	2021р.	Відхи- лення	Темп росту, %
Усього – активів, тис. грн.	37698	46918	9220	124,4
Усього операційний дохід, тис. грн.	5177	7729	2552	149,3
Рентабельність активів, %	13,7	16,5	2,8	120,4
Усього – кредитів, тис. грн.	15090	22689	7599	150,3
Усього -процентний дохід по кредитах, тис. грн.	5400	6888	1488	127,5
Рентабельність кредитів, %	35,8	30,4	-5,4	84,9
Інвестиційні цінні папери, тис. грн.	4255	3239	-1016	76,1
Процентний дохід по інвестиційних цінних паперах, тис. грн.	20	8	-12	40
Рентабельність інвестицій, %	0,4	0,2	-0,2	50

Джерело: власні розрахунки

Результати аналізу свідчать, що рентабельність інвестицій складає усього лише 0,4% у 2020р. і 0,2% у 2021р. Це значно менше, ніж рентабельність загальних активів (відповідно 13,7% і 16,5%) і рентабельність кредитів (35,8% і 30,4%). Таким чином, можна прийти до висновку, що керування інвестиційним портфелем в АТ «Райффайзен-Банк» можна визнати малоефективним.

Висновки до розділу 1

1. В першому розділі випускної роботи викладена сутність інвестиційних операцій банку. Установлено, що банківська система впливає на інвестиційний процес на макрорівні (НБУ) і мікрорівні (комерційні банки). Інвестиційну діяльність на мікрорівні варто розглядати у вузькому змісті (реальні і фінансові інвестиції банків) і в широкому змісті реальні і фінансові інвестиції банків) і в широкому змісті (інвестиції банків, здійснювані за свій рахунок і за рахунок своїх клієнтів з їхнього доручення, а також видача банками середньо- і довгострокових кредитів).

2. Механізм участі банківської системи в інвестиційній діяльності можна визначити як сукупність форм і методів створення банківською системою України фондів фінансових ресурсів з метою їхнього трансформування в об'єкти виробничої і невиробничої сфер національного господарства.

3. У сучасній кредитній системі ряду західних країн великий розвиток одержали інвестиційні банки. Аналіз структури інвестиційного портфеля іноземних банків дозволяє зробити такі висновки: інвестиційний портфель має велика питома вага в загальних активах банку (від 1/5 до 1/3); інвестиційні операції банку не підлягають оподатковуванню; інвестиційні операції банку є менш дохідними, чим кредитні, їхня основна мета - підтримка ліквідності; існують кілька стратегій інвестиційного об'єкту, що мають різні цілі в досягненні ліквідності і прибутковості інвестиційного портфеля банку; банки формулюють свою інвестиційну політику в письмовому документі, інвестиційна діяльність банку підлягає твердому нагляду з боку контролюючих органів; структура інвестиційного портфеля банку залежить від розміру банку, невеликі банки віддають перевагу державні цінні папери, найбільш великі мають значну питому вагу корпоративних цінних паперів; цінні папери в інвестиційному портфелі банку використовуються в якості застави для забезпечення урядових депозитів.

4. Основний зміст інвестиційної діяльності банку можна охарактеризувати поняттям інвестиційний процес, складовими якого є: формування інвестиційної стратегії на основі цілей і обмежень діяльності організації, а також тих можливостей, що надаються ринком; аналіз інвестицій, що припускає аналіз ринку в цілому, його сегментів, окремих цінних паперів; формування інвестиційного портфеля; управління портфелем; оцінка ефективності інвестиційної діяльності. Усі перераховані задачі тісно взаємозалежні і невідділені одна від іншої.

5. За аналізований період спостерігається ріст активів банку на 9220 тис. грн. чи на 24,4%. Великими темпами росте кредитний портфель. Видані в 2021р. кредити на 7599 тис. грн. перевищували рівень 2020р., що складає 50,3%. Має місце тенденція до скорочення інвестиційних операцій банку в 2021р. на 1019 тис. грн. Унаслідок цього питома вага інвестицій скоротився з 12% у 2020р. до 7% у 2021р.

6. За аналізований період процентний доход банку виріс на 1732 тис. грн. чи 28,6%. У той же час доход по інвестиційних операціях скоротився на 12 тис. грн. Питома вага доходів по інвестиційних операціях у 2020р. складав 0,3% процентних доходів банку, у 2021р. – 0,1%. Це дуже низькі показники. Розраховуємо рентабельність інвестиційного і кредитного портфеля.

7. Результати аналізу свідчать, що рентабельність інвестицій складає усього лише 0,4% у 2020р. і 0,2% у 2021р. Це значно менше, ніж рентабельність загальних активів (відповідно 13,7% і 16,5%) і рентабельність кредитів (35,8% і 30,4%). Таким чином, можна прийти до висновку, що керування інвестиційним портфелем в АТ «Райффайзен-Банк» можна визнати малоефективним.

РОЗДІЛ 2

ОБЛІК І АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ В УМОВАХ АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК»

2.1. Документальне оформлення операцій та облік інвестиційних операцій Банківської установи

Бухгалтерський облік інвестиційних операцій АТ «Райффайзен Банк» здійснюється згідно з їх економічною суттю за балансовими та позабалансовими рахунками із використанням транзитних рахунків, рахунків кредиторської та дебіторської заборгованості відповідно до вимог програмного забезпечення за умови подальшого відображення їх у фінансовій звітності. На підставі Плану рахунків бухгалтерського обліку АТ «Райффайзен-Банк» розробив робочий план синтетичних рахунків із визначенням номерів та найменувань, на яких накопичується інформація про наявність і рух активів, зобов'язань, капіталу та результати від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності АТ «Райффайзен-Банк». Клас рахунків визначається однією цифрою, розділ – двома, група – трьома, синтетичний рахунок – чотирма.

Інструкція з бухгалтерського обліку операцій із ФІ в АТ «Райффайзен Банк» розроблена відповідно до Законів України “Про банки і банківську діяльність”, “Про Національний банк України”, “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, “Про ринки капіталу та організовані товарні ринки”, МСФЗ 9 «Фінансові інструменти». Під ФІ розуміють кредити, вклади (депозити), ЦП, інші фінансові інвестиції, не оформлені ЦП. АТ «Райффайзен-Банк» здійснює бухоблік операцій із ФІ згідно з затвердженими операційними процедурами та внутрішньою методикою, розробленими з урахуванням інструктивних документів НБУ, .

Інвестиційні операції АТ «Райффайзен-Банк» відображаються на рахунках класу 3 «Операції з цінними паперами та інші активи і зобов'язання»

в частині операцій з ЦП (крім ЦП, що рефінансуються НБУ, та інвестицій в асоційовані та дочірні компанії); інвестицій в асоційовані і дочірні компанії, що утримуються з метою продажу; сформованих банківських резервів; дебіторської заборгованості Банку за ФІ та господарською діяльністю. У класі 4 відображаються операції з фінансовими та капітальними інвестиціями, в саме інвестиції Банку в асоційовані та дочірні компанії; операції з основними засобами і нематеріальними активами; операції з інвестиційною нерухомістю, іншими необоротними матеріальними активами. ЦП з нефіксованим прибутком, які обліковуються за СВ через інший сукупний дохід, та похідні фінансові активи, що призначені для обліку хеджування, відображаються у розділі 31, а ЦП, які обліковуються за АС, у розділ 32. Боргові ЦП, які обліковуються за СВ через інший сукупний дохід, відображаються в обліку на рахунках групи 311, контрактивом до якого є рахунок 3119 - резерв за борговими ЦП, які обліковуються за СВ через інший сукупний дохід. Боргові ЦП, які обліковуються за АС, відображаються в обліку на рахунках групи 321, контрактивом до якого є рахунок 3219 - резерв за борговими ЦП, які обліковуються за АС.

Для обліку інвестицій в асоційовані Банки, дочірні небанківські фінансові установи, інші дочірні компанії використовують відповідно синтетичні рахунки 4102, 4203, 4205 (табл. 2.1). Капітальні інвестиції за не введеними в експлуатацію нематеріальними активами відображаються за дебетом рахунку 4310. Капітальні інвестиції за необоротними активами, що отримані в лізинг (оренду) – за дебетом 4530. За дебетом рахунку 4410 відображається інвестиційна нерухомість, а за кредитом 4419 – її знос. Капітальні інвестиції за незавершеним будівництвом і за не введеними в експлуатацію основними засобами – відображаються за дебетом рахунку 4430.

АТ «Райффайзен АТ «Райффайзен Банк» застосовує облік за датою операції та датою розрахунку до операцій звичайного придбання або продажу ФІ відповідно до облікової політики.

Таблиця 2.1

Фрагмент оборотно-сальдової відомості АТ «Райффайзен-Банк» станом на 01.10.2022

Шифр	Назва	Вид	Обороти						Сальдо			
			дебет			кредит			разом	НВ	ІВ	
			разом	НВ	ІВ	разом	НВ	ІВ				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
4102	Інвестиції в асоційовані Банки	А	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Група 410 - Усього			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4203	Інвестиції в дочірні небан- ківські фінансові установи	А	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4205	Інвестиції в інші дочірні компанії	А	0	0	0	0	0	0	30243	30243	0	0
Група 420 - Усього			0	0	0	0	0	0	30243	30243	0	0
			0	0	0	0	0	0	30243	30243	0	0
4300	Нематеріальні активи	А	42911	42911	0	6590	6590	0	2353807	2353807	0	0
4309	Накопичена амортизація нематеріальних активів	П	0	0	0	37681	37681	0	-1128894	-1128894	0	0
Група 430 - Усього			42 911	42911	0	44271	44271	0	1224913	1224913	0	0

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
4310	Капітальні інвестиції за не введеними в експлуатацію нематеріальними активами	А	54716	54716	0	46998	46998	0	177430	177430	0
Група 431 - Усього			54 716	54716	0	46998	46998	0	177430	177430	0
			97 628	97628	0	91270	91270	0	1402343	1402343	0
4400	Основні засоби	А	62287	62287	0	63773	63773	0	8541279	8541279	0
4409	Знос основних засобів	П	47669	47669	0	97829	97829	0	-4848042	-4848042	0
Група 440 - Усього			109956	109956	0	161602	161602	0	3693237	3693237	0
4410	Інвестиційна нерухомість	А	0	0	0	0	0	0	1887616	1887616	0
4419	Знос інвестиційної нерухомості	П	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Група 441 - Усього			0	0	0	0	0	0	1887616	1887616	0
4430	Капітальні інвестиції за незавершеним будівництвом і за не введеними в експлуатацію основними засобами	А	8394	8394	0	8394	8394	0	29137	29137	0
4431	Обладнання, що потребує монтажу	А	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Група 443 - Усього			8 394	8394	0	8394	8394	0	29137	29137	0

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
4500	Інші необоротні матеріальні активи	А	20162	20162	0	27077	27077	0	1057527	1057527	0
4509	Знос інших необоротних матеріальних активів	П	25762	25762	0	28811	28811	0	-925576	-925576	0
Група 450 - Усього			45 924	45924	0	55888	55888	0	131952	131952	0
4530	Капітальні інвестиції за необоротними активами, що отримані в лізинг (оренду)	А	1377	1377	0	1377	1377	0	0	0	0
Група 453 - Усього			1377	1377	0	1377	1377	0	0	0	0
			47301	47301	0	57265	57265	0	131952	131952	0
4600	Активи з права користування	А	16034	16034	0	71440	71440	0	2285012	2285012	0
4609	Накопичена амортизація активів з права користування	П	49549	49549	0	42542	42542	0	-1364444	-1364444	0
Група 460 - Усього			65584	65584	0	113982	113982	0	920568	920568	0
			65584	65584	0	113982	113982	0	920568	920568	0
			328862	328862	0	432512	432512	0	8095096	8095096	0

Джерело: власна розробка

АТ «Райффайзен АТ «Райффайзен Банк» застосовує обраний метод обліку послідовно до всіх придбань і продажів ФІ, що належать до тієї самої категорії. АТ «Райффайзен АТ «Райффайзен Банк» під час первісного визнання ФІ, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням переоцінки через прибутки/збитки, оцінює їх за справедливою вартістю без урахування витрат на операції. АТ «Райффайзен АТ «Райффайзен Банк» відображає в бухгалтерському обліку витрати на операції з придбання таких ФІ за рахунками доходів або витрат під час первісного їх визнання.

АТ «Райффайзен АТ «Райффайзен Банк» оцінює усі інші ФІ під час первісного визнання за справедливою вартістю, до якої додаються витрати на операції. АТ «Райффайзен Банк» відображає в бухгалтерському обліку витрати на операцію та інші платежі, безпосередньо пов'язані з визнанням фінансового інструменту, на рахунках дисконту/премії за цим фінансовим інструментом (окрім ФІ, що оцінюються за справедливою вартістю з визнанням переоцінки через прибутки/збитки).

АТ «Райффайзен Банк» відповідно до внутрішньої методики відображає в бухгалтерському обліку на окремому аналітичному рахунку дисконту/премії очікувані кредитні збитки, якщо такі кредитні збитки не обліковуються за рахунком резерву. АТ «Райффайзен Банк» здійснює класифікацію та оцінку ФІ, виходячи з бізнес-моделі, яку він використовує для управління ними, та характеристик грошових потоків, передбачених договором. АТ «Райффайзен Банк» відображає в бухгалтерському обліку інструменти капіталу, призначені для торгівлі, за справедливою вартістю з визнанням переоцінки через прибутки/збитки. АТ «Райффайзен Банк» приймає рішення без права подальшого його скасування визнавати переоцінку до справедливої вартості інструментів капіталу, що не призначені для торгівлі, в іншому сукупному доході. Кумулятивні зміни справедливої вартості не переносяться з іншого сукупного доходу до прибутків або збитків, а можуть бути віднесені тільки до іншої статті капіталу під час припинення визнання інструментів капіталу, що

обліковуються за справедливою вартістю з визнанням переоцінки через інший сукупний дохід.

АТ «Райффайзен Банк» визнає за борговими ФІ процентний дохід (нарахування процентів, амортизацію дисконту/премії) за ефективною ставкою відсотка протягом періоду від дати їх придбання до дати припинення визнання (продаж, відступлення права вимоги, погашення, списання за рахунок резерву), рекласифікації. АТ «Райффайзен Банк» визнає процентний дохід за борговими ФІ, що оцінюються за справедливою вартістю з визнанням переоцінки через прибутки/збитки, та дивідендний дохід за інструментами капіталу окремо або в складі суми переоцінки до справедливої вартості відповідно до облікової політики. АТ «Райффайзен Банк» не здійснює нарахування процентів та амортизацію дисконту або премії, якщо процентний дохід за борговими ФІ, що обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки, визнається у складі переоцінки. АТ «Райффайзен Банк» відображає в обліку накопичені проценти за рахунками премії/дисконту під час придбання купонних цінних паперів з накопиченими процентами. Сума отриманого купона зменшує суму премії або збільшує суму дисконту.

АТ «Райффайзен Банк» визнає процентні доходи за ФІ, що обліковуються за амортизованою собівартістю, за ефективною ставкою відсотка до валової балансової вартості за винятком:

1) придбаних або створених знецінених ФІ. Для таких ФІ застосовуються ефективна ставка відсотка, скоригована з урахуванням кредитного ризику, до амортизованої собівартості ФІ з дати первісного визнання;

2) ФІ, що не були придбані або створені знеціненими ФІ, але в подальшому стали знеціненими ФІ. До таких ФІ АТ «Райффайзен Банк» застосовує ефективну процентну ставку до амортизованої собівартості ФІ в наступних звітних періодах. «Райффайзен Банк» визнає процентний дохід за ефективною ставкою відсотка до валової балансової вартості ФІ, починаючи з

наступної дати нарахування процентів, якщо в результаті впливу певних подій раніше знецінений ФІ відновився, і вже не є знеціненим.

АТ «Райффайзен Банк» під час первісного визнання фінансового інструменту відображає в бухгалтерському обліку прибуток або збиток на суму різниці між справедливою вартістю ФІ або фінансового зобов'язання та вартістю договору в кореспонденції з рахунками дисконту/премії, якщо ефективна ставка відсотка за цим інструментом є вищою або нижчою, ніж ринкова. Різниця між справедливою вартістю ФІ або фінансового зобов'язання та вартістю договору за операціями з акціонерами Банку відображається в капіталі за рахунками класу 5 “Капітал Банку” Плану рахунків та включається частинами до нерозподіленого прибутку (збитку) протягом періоду його утримання або загальною сумою під час вибуття фінансового інструменту.

АТ «Райффайзен Банк» припиняє визнання ФІ або групи ФІ, якщо:

- 1) строк дії прав на грошові потоки від ФІ, визначені умовами договору, закінчується;
- 2) передавання ФІ відповідає критеріям припинення визнання;
- 3) відбулося списання за рахунок резерву. АТ «Райффайзен Банк» безпосередньо зменшує валову балансову вартість ФІ за рахунок резерву, якщо не має обґрунтованих очікувань щодо відновлення ФІ в цілому або його частини. Списання є подією повного або часткового припинення визнання ФІ.

АТ «Райффайзен Банк» передає ФІ, якщо виконується одна з таких умов:

- 1) АТ «Райффайзен Банк» передає права на одержання грошових потоків від ФІ, передбачені договором;
- 2) АТ «Райффайзен Банк» зберігає права на одержання грошових потоків від ФІ, передбачені договором про передавання, але бере на себе зобов'язання сплатити грошові потоки одному чи кільком одержувачам за договором, що відповідає таким умовам:

АТ «Райффайзен Банк» не має зобов'язання сплатити суми кінцевим покупцям до часу отримання еквівалентних сум від первісного активу;

умови договору забороняють Банку продавати або передавати в заставу первісний ФІ, крім його передавання кінцевим одержувачам як забезпечення зобов'язання сплатити грошові потоки;

АТ «Райффайзен Банк» має зобов'язання передати будь-які грошові потоки, які він отримує за дорученням кінцевих одержувачів, без суттєвої затримки. Крім того, АТ «Райффайзен Банк» не має права повторно інвестувати такі грошові потоки, за винятком інвестицій коштами або еквівалентами коштів відповідно до МСБО 7 “Звіт про рух грошових коштів» протягом короткого строку погашення від дати інкасації до дати необхідного переведення їх кінцевим одержувачам. Проценти за такими інвестиціями передаються кінцевим одержувачам.

АТ «Райффайзен Банк» оцінює межі, у яких він зберігає всі ризики та винагороди від володіння активом під час передавання ФІ, з урахуванням такого:

1) АТ «Райффайзен Банк» припиняє визнання ФІ і визнає права і зобов'язання, створені або збережені під час передавання, окремо як актив або зобов'язання, якщо він передає в основному всі ризики та винагороди від володіння фінансовим активом;

2) АТ «Райффайзен Банк» продовжує визнавати ФІ, якщо він зберігає в основному всі ризики та винагороди від володіння фінансовим активом;

3) АТ «Райффайзен Банк» визначає, чи зберігається контроль за фінансовим активом, якщо він не передає, не зберігає в основному всі ризики та винагороди від володіння фінансовим активом.

АТ «Райффайзен Банк» не здійснює контроль за переданим активом, якщо сторона, якій цей актив передається, має реальну змогу його продати непов'язаній третій стороні, може здійснити цей продаж в односторонньому порядку без необхідності встановлювати додаткові обмеження щодо такого передавання.

АТ «Райффайзен Банк» припиняє визнання такого активу і визнає права та зобов'язання, створені або збережені під час передавання, окремо як актив

або зобов'язання, якщо контроль за фінансовим активом не зберігається. АТ «Райффайзен Банк» продовжує визнавати переданий ФІ у межах його подальшої участі в ньому в разі збереження контролю за фінансовим активом.

При придбанні інвестиційних об'єктів на суму вартості (без урахування витрат на операцію) дебетуються рахунки для обліку інструментів капіталу та кредитується рахунки для обліку кредиторської заборгованості. На суму додатної різниці між справедливою вартістю та вартістю за договором дебетуються рахунки для обліку інструментів капіталу та кредитується рахунки результатів коригування за операціями з акціонерами. На суму від'ємної проводка буде зворотною.

АТ «Райффайзен Банк» переоцінює залишки в іноземній валюті за рахунками з обліку інструментів капіталу, що обліковуються за справедливою вартістю, за офіційним курсом гривні до іноземних валют на дату визначення їх справедливої вартості. АТ «Райффайзен Банк» відображає результат такої переоцінки за рахунками 6223 “Результат від операцій з цінними паперами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки” групи рахунків 622 “Результат від операцій з ФІ та фінансовими зобов'язаннями” розділу 62 “Результат від переоцінки та від операцій купівлі-продажу” класу 6 “Доходи” Плану рахунків - для інструментів капіталу, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням переоцінки через прибутки/збитки, або 5106 “Результати переоцінки інструментів капіталу, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід” групи рахунків 510 “Результати переоцінки” розділу 51 “Результати переоцінки” класу 5 “Капітал Банку” Плану рахунків - для інструментів капіталу, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням переоцінки через інший сукупний дохід.

2.2. Відображення інвестиційних операцій у фінансовій і податковій звітності Банківської установи

Метою складання фінансової звітності АТ «Райффайзен Банк» є надання користувачам для прийняття рішень повної, зрозумілої, достовірної та неупередженої інформації про його фінансовий стан, фінансові результати, рух коштів, капітал тощо.

АТ «Райффайзен Банк» складає фінансову звітність відповідно до вимог МСФЗ з дотриманням усіх обов'язкових вимог у грошовій одиниці України - у тисячах грн. і подає її до НБУ. Консолідована та окрема фінансова звітність АТ «Райффайзен Банк» підписується головою правління та головним бухгалтером, перевіряється та підтверджується аудиторською фірмою. АТ «Райффайзен Банк» складає консолідовану проміжну фінансову звітність на підставі даних бухгалтерського обліку на основі МСБО 34 «Проміжна фінансова звітність», з урахуванням коригуючих проводок щодо подій, які виникли після дати балансу без згортання активів та зобов'язань, доходів та витрат. Межа істотності для розкриття інформації у примітках до фінансової звітності - 10% від загальних сум відповідних елементів (активів, зобов'язань, доходів та витрат).

АТ «Райффайзен Банк» визначає самостійно перелік рахунків внутрішнього плану рахунків для заповнення статей фінансової звітності та приміток з урахуванням економічної сутності операцій. У разі прийняття змін у облікову політику та перекласифікації статей у фінансову звітність та примітки вносять зміни. З метою забезпечення доречною, достовірною, зрозумілою інформацією користувачів АТ «Райффайзен Банк» вводить додаткові рядки, заголовки, додаткові примітки.

Статті у Звіті про фінансовий стан (Балансі) розташовані в порядку зменшення ліквідності за балансовою вартістю з урахуванням сум переоцінки, зменшення корисності тощо. Нараховані неотримані доходи за наданими послугами включаються до статті «Інші фінансові активи», а нараховані

несплачені витрати - до статті «Інші фінансові зобов'язання». АТ «Райффайзен Банк» включає залишки за контрактивними рахунками в активах і контрпасивними рахунками в пасивах до розрахунку з протилежним знаком і зменшує відповідні статті за групами та розділами.

Обсяг руху грошових коштів розподіляється протягом звітного періоду за видами діяльності (операційна, інвестиційна, фінансова). АТ «Райффайзен Банк» для формування звіту про рух коштів використовує прямий метод, що надає можливість отримати інформацію для оцінки майбутніх грошових потоків і має переваги над непрямим методом.

Для складання консолідованої фінансової звітності АТ «Райффайзен Банк» використовує метод повної консолідації, коли постатейно додаються суми подібних статей активів, зобов'язань, капіталу, доходу та витрат; з активів материнського банку виключається балансову вартість її інвестицій до кожної дочірньої компанії, а з капіталу дочірньої компанії виключається відповідна частка материнського банку; з відповідних статей фінансової звітності материнського банку та дочірньої компанії виключаються суми: внутрішньогрупових операцій, нереалізованих прибутків (збитків) від них та внутрішньогрупового сальдо. Банку разі втрати контролю над дочірньою компанією визнає будь-які збережені в колишніх дочірніх компаніях інвестиції за справедливою вартістю на дату втрати контролю. Якщо володіння акціями в дочірній компанії банку зменшується з відповідною зміною статусу дочірньої компанії, то материнський АТ «Райффайзен Банк» припиняє застосування методу повної консолідації та відображає відповідну інвестицію як інвестицію в асоційовану компанію (за методом участі в капіталі) або як інвестиції, утримувані для продажу.

Показники інвестицій в асоційовані компаніях коригуються на: частку інвестора (1) в чистих активах асоційованої компанії на початок періоду з урахуванням індексу інфляції на звітну дату; (2) в прибутку асоційованої компанії з урахуванням змін індексу інфляції на звітну дату; (3) в іншому сукупному доході об'єкта інвестування з дати операції до звітної дати.

Скоригована вартість немонетарних активів зменшується до суми очікуваного відшкодування від майбутнього використання відповідних активів (справедливої вартості інвестицій тощо), якщо вона перевищує суму очікуваного відшкодування. Під час коригування показника незавершеного будівництва його вартість коригують послідовно на суми капітальних інвестицій за роками їх здійснення із застосуванням коефіцієнта коригування, який визначається діленням індексу інфляції на дату коригування на індекс інфляції на дату здійснення капітальних інвестицій.

Інформація про інвестиційні операції АТ «Райффайзен Банк» відображається у таких рядках:

1. Звіт про фінансовий стан (Баланс)

№ з/п	Найменування статті	Примітки	Звітний період	Попередній період
6	Інвестиції в цінні папери			
8	Інвестиції в асоційовані/асоційовані та дочірні компанії			
9	Інвестиційна нерухомість			

2. Звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід (Звіт про фінансові результати)

№ з/п	Найменування статті	Примітки	Звітний період	Попередній період
1	2	3	4	5
11	Чистий прибуток/(збиток) від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості			
31	СТАТТІ, ЩО НЕ БУДУТЬ РЕКЛАСИФІКОВАНІ В ПРИБУТОК ЧИ ЗБИТОК			
34	Зміни результатів переоцінки інвестицій у			

	інструменти капіталу			
37	Зміни результатів переоцінки за інструментами хеджування, що хеджують інвестиції в інструменти капіталу			
40	СТАТТІ, ЩО БУДУТЬ РЕКЛАСИФІКОВАНІ В ПРИБУТОК ЧИ ЗБИТОК			
53	Зміни результатів від хеджування чистої інвестиції в закордонну господарську одиницю:			

3. Проміжний скорочений звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід (Звіт про фінансові результати) за (проміжний період)

№ з/п	Найменування статті	При-мітки	Звітний період		Попередній період	
			за поточний проміжний період (три місяці)	наростаючим підсумком із початку року до дати звітності	за порівняльний проміжний період (три місяці)	наростаючим підсумком із початку порівняльного року до порівняльної дати звітності
1	2	3	4	5	6	7
11	Чистий прибуток/ (збиток) від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості					
30	ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД:					
31	СТАТТІ, ЩО НЕ БУДУТЬ РЕКЛАСИФІКОВАНІ В ПРИБУТОК ЧИ ЗБИТОК					

34	Зміни результатів переоцінки інвестицій у інструменти капіталу					
37	Зміни результатів переоцінки за інструментами хеджування, що хеджують інвестиції в інструменти капіталу					
40	СТАТТІ, ЩО БУДУТЬ РЕКЛАСИФІКОВАНІ В ПРИБУТОК ЧИ ЗБИТОК					
53	Зміни результатів від хеджування чистої інвестиції в закордонну господарську одиницю:					

4. ЗВІТ про рух грошових коштів за прямим методом за (проміжний період/рік)

№ з/п	Найменування статті	Примітки	Звітний період	Попередній період
1	2	3	4	5
29	ГРОШОВІ КОШТИ ВІД ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ			
30	Придбання цінних паперів			

31	Надходження від реалізації інвестицій у цінні папери			
32	Придбання дочірніх компаній за вирахуванням отриманих грошових коштів			
33	Надходження від реалізації дочірньої компанії за вирахуванням сплачених грошових коштів			
34	Придбання асоційованих компаній			
35	Надходження від реалізації асоційованих компаній			
36	Придбання інвестиційної нерухомості			
37	Надходження від реалізації інвестиційної нерухомості			
38	Придбання основних засобів			
39	Надходження від реалізації основних засобів			
40	Придбання нематеріальних активів			
41	Надходження від вибуття нематеріальних активів			
42	Дивіденди, що отримані			
43	Чисті грошові кошти, отримані/(використані) від інвестиційної діяльності			

5. ПЕРИМЕТР КОНСОЛІДАЦІЇ

Рядок	Рівень контролю	Питома вага вкладень, відсотки	Визначення існування контролю	Метод консолідації
1	2	3	4	5
3	Суттєвий вплив	а) 20% - 50%; б) < 20%	а) можна довести, що таке володіння є суттєвим впливом; 1. Інвестор (банк) має представників у раді директорів чи аналогічному керівному органі компанії. 2. Інвестор (банк) бере участь у визначенні стратегії і операцій компанії. 3. Здійснюється обмін керівним персоналом між інвестором (банком) та компанією. 4. Інвестор (банк) надає суттєву технічну інформацію	а), б) метод участі в капіталі
4	Інвестиція	> 50%	Можна довести, що фінансові інвестиції придбані та утримуються виключно для продажу протягом 12 місяців з дати придбання	Інвестиція класифікується як утримувана для продажу

За кодами таксономії 822390-5 АТ «Райффайзен Банк» формує Примітку - Інвестиції у власний капітал (МСФЗ 7) та 825100 - Примітка - Інвестиційна нерухомість (МСБО 40).

2.3. Аналіз інвестиційних операцій та напрями удосконалення обліково-інформаційної системи Банківської установи

Для прийняття подальших управлінських рішень по створенню інвестиційного портфеля, визначення його розміру і джерел, за рахунок яких може бути сформований портфель, необхідно, ґрунтуючись на зібраних даних, визначити виконання економічних нормативів АТ «Райффайзен-Банк» і зробити відповідні висновки про можливість використання на даному етапі вільних коштів для створення інвестиційного портфеля.

Вихідні дані для розрахунку необхідних для аналізу нормативів представлені в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Вихідні дані для розрахунку економічних нормативів АТ «Райффайзен-Банк»

Статті	1.01.2021	1.01.2022	Абс. приріст, тис. грн.	Темп приросту, %
1	2	3	4	5
Сумарні активи, що враховуються у відповідності зі ступенем ризику	31287	31236	-51	-0,16
Сумарні активи, зменшені на створені резерви	37698	46918	9220	24,46
Капітал	12989	21152	8163	62,85
Кореспондентський рахунок і каса	15637	15682	45	0,29

Закінчення табл. 2.2

1	2	3	4	5
Поточні рахунки	17605	23288	5683	32,28
Загальні зобов'язання	24709	25766	1057	4,28
Високоліквідні активи	15637	15682	45	0,29
Робочі активи	19603	26183	6580	33,57
Кошти, що інвестуються	4513	3493	-1020	-22,60

Джерело: власні розрахунки

Результати проведених розрахунків приведені в табл. 2.3.

1. Норматив платоспроможності (Н3) – відношення капіталу банку і сумарних активів, що враховуються у відповідності зі ступенем ризику.

Таблиця 2.3

Розрахункові значення економічних нормативів діяльності АТ «Райффайзен-Банк»

у %

Нормативи	1.01.2021	1.01.2022
Норматив платоспроможності банку (Н3)	41,5	67,5
Норматив достатності капіталу (Н4)	34,4	45
Норматив миттєвої ліквідності (Н5)	88,8	67,3
Норматив загальної ліквідності (Н6)	152,5	182
Норматив співвідношення високоліквідних і робочих активів (Н7)	79,6	59,9
Норматив інвестування (Н14)	25,7	14,7

Джерело: власні розрахунки

Відношення капіталу банку й активів визначає достатність капіталу банку для проведення активних операцій з урахуванням ризиків, що характерні різноманітним видам банківської діяльності.

$$H3 = \frac{K}{Ap} \times 100\%$$

де: K – капітал банку; A_p – активи, що враховуються по ступені ризику.

Нормативне значення $H3$ не повинно бути нижче 8%.

Норматив дотримується і має тенденцію до збільшення, що свідчить про високу здатність банку відповідати за своїми обов'язками.

2. Норматив достатності капіталу – співвідношення капіталу до загальних активів банку, зменшених на створені відповідні резерви. Співвідношення капіталу і загальних активів визначає достатність капіталу, виходячи з загального обсягу діяльності незалежно від розміру різноманітних ризиків.

$$H4 = \frac{K}{OA} \times 100\%$$

де: OA – загальні активи, зменшені на створені відповідні резерви.

Нормативне значення нормативу $H4$ не повинно бути менше 4%.

Норматив дотримується і характеризує високу достатність капіталу, що має тенденцію до збільшення.

3. Норматив миттєвої ліквідності. Розраховується як відношення суми засобів на кореспондентському рахунку і касі до поточних рахунків.

$$H5 = \frac{K_{кр} + K_a}{T_c} \times 100\%$$

де: $K_{кр}$ – кошти на корсчете; K_a – кошти в касі; T_c – поточні рахунки.

Нормативне значення нормативу $H5$ не повинне бути нижче 20%.

Розрахунки показують, що норматив дотримується.

4. Норматив загальної ліквідності. Розраховується як відношення загальних активів до загальних зобов'язань.

$$H6 = \frac{A}{O} \times 100\%$$

де: A – сумарні активи; O – сумарні зобов'язання.

Нормативне значення нормативу $H6$ не повинне бути нижче 100%.

Норматив дотримується й у відмінності від нормативу миттєвої ліквідності має тенденцію до росту, що характеризує зміцнення ліквідної позиції банку до кінця 2021 року.

5. Норматив співвідношення високоліквідних активів до робочих активів банку. Розраховується як співвідношення високоліквідних і робочих активів.

де: V_a – високоліквідні активи; P_a – робітники активи.

Нормативне значення цього нормативу не повинне бути нижче 20%.

Норматив дотримується.

6. Норматив інвестування. Характеризує використання капіталу банку для придбання часткою (акцій, інших цінних паперів) АТ, інших підприємств і недержавних зобов'язань. Н14 встановлюється у формі процентного співвідношення між розміром засобів, що інвестуються, і загальною сумою капіталу банку.

$$H14 = \frac{K_{ин}}{K + ЦБ + B_a} \times 100\%$$

де: $K_{ин}$ – розмір засобів, що інвестуються; ЦБ – цінні папери на інвестиції; B_a – вкладення в асоційовані компанії.

Норматив достатності (Н4) показує, що банку не потрібно проводити внутрішню реструктуризацію, щоб акумулювати кошти для формування інвестиційного портфеля, що складає з корпоративних цінних паперів. Для цієї мети АТ «Райффайзен Банк» може залучити додаткові депозити юридичних чи осіб внески населення.

Високе значення нормативу співвідношення високоліквідних і робочих активів дозволяє припустити, що АТ «Райффайзен Банк» володіє надлишковими ліквідними активами, що не приносять прибутку і можуть використані для заходів, що будуть прибутковими для банку.

Розрахунок суми, яку можна було б використовувати для формування інвестиційного портфеля банку, не зашкодивши тим самим його ліквідної позиції, приведений нижче.

$$C = PA \times H_1 - PA \times H_0$$

де: С- сума, що потенційно можна вкласти в інвестиційний портфель;
 РА- робітники активи банку; Н1- реальне значення нормативу співвідношення високоліквідних і робочих активів; Н0- нормативне значення нормативу співвідношення високоліквідних і робочих активів.

$$З = 26183 * 0,599 - 26183 * 0,2 = 10447 \text{ (тис.грн.)}$$

Таким чином, АТ «Райффайзен Банк» може дозволити собі вкласти 2900 тис.грн. у портфель, що складається з цінних паперів, розрахований на основі активного чи пасивного підходів, і при цьому буде виконуватися норматив інвестування.

На основі проведених розрахунків формування ефективного портфеля цінних паперів можна запропонувати наступні 3 варіанти вкладення засобів у складені інвестиційного портфеля (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Варіанти формування інвестиційного портфеля

Найменування показника	Активний портфель без ОВДП	Активний портфель з ОВДП	Індексний портфель
Розмір вкладень (тис.грн):			
В акції Дніпроенерго	319000	191400	
В акції Укрнафти	1421000	852600	
В акції Центренерго	1160000	696000	
В ОВДП	0	1160000	
Разом:	2900000	2900000	2900000
Прибутковість портфеля, %	0,09	0,07	0,06
Ризик портфеля, %	0,118	0,071	14,2
Очікуваний доход, тис.грн.	261000	203000	174000

Джерело: власні розрахунки

Ефект від кожного з трьох пропонуванних заходів прямо дорівнює доходу формованого портфеля і відповідно буде відноситися на доходи банку в наступному звітному періоді.

Таким чином, завдяки пропонуванним заходам, АТ «Райффайзен Банк» від вкладеної суми має можливість одержати:

1) 261000 грн. прибутку (якщо АТ «Райффайзен Банк» вибирає варіант 1) при ризику неотримання доходу 11,8%;

2) 203000 грн. прибутку на вкладені кошти (якщо АТ «Райффайзен Банк» вибирає варіант 2) при ризику неотримання доходу 7,1%.

3) 174000 грн. прибутку, якщо АТ «Райффайзен Банк» вибирає сформувану індексний портфель при ризику неотримання доходу 14,2%.

Таким чином, у другому розділі випускної роботи запропоновані заходи, що дозволяють підвищити ефективність управління інвестиційним портфелем банку.

Висновки до розділу 2

1. Інвестиційні операції АТ «Райффайзен-Банк» відображаються на рахунках класу 3 «Операції з цінними паперами та інші активи і зобов'язання» в частині операцій з ЦП (крім ЦП, що рефінансуються НБУ, та інвестицій в асоційовані та дочірні компанії); інвестицій в асоційовані і дочірні компанії, що утримуються з метою продажу; сформованих банківських резервів; дебіторської заборгованості Банку за ФІ та господарською діяльністю. У класі 4 відображаються операції з фінансовими та капітальними інвестиціями, в саме інвестиції Банку в асоційовані та дочірні компанії; операції з основними засобами і нематеріальними активами; операції з інвестиційною нерухомістю, іншими необоротними матеріальними активами. ЦП з нефіксованим прибутком, які обліковуються за СВ через інший сукупний дохід, та похідні фінансові активи, що призначені для обліку хеджування, відображаються у розділі 31, а ЦП, які обліковуються за АС, у розділ 32. Боргові ЦП, які

обліковуються за СВ через інший сукупний дохід, відображаються в обліку на рахунках групи 311, контрактивом до якого є рахунок 3119 - резерв за борговими ЦП, які обліковуються за СВ через інший сукупний дохід. Боргові ЦП, які обліковуються за АС, відображаються в обліку на рахунках групи 321, контрактивом до якого є рахунок 3219 - резерв за борговими ЦП, які обліковуються за АС.

2. Для обліку інвестицій в асоційовані Банки, дочірні небанківські фінансові установи, інші дочірні компанії використовують відповідно синтетичні рахунки 4102, 4203, 4205. Капітальні інвестиції за не введеними в експлуатацію нематеріальними активами відображаються за дебетом рахунку 4310. Капітальні інвестиції за необоротними активами, що отримані в лізинг (оренду) – за дебетом 4530. За дебетом рахунку 4410 відображається інвестиційна нерухомість, а за кредитом 4419 – її знос. Капітальні інвестиції за незавершеним будівництвом і за не введеними в експлуатацію основними засобами – відображаються за дебетом рахунку 4430.

3. Охарактеризовано порядок відображення інформації про інвестиційні операції Банку конкретних рядках таких форм: Звіт про фінансовий стан (Баланс), Звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід (Звіт про фінансові результати), Проміжний скорочений звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід (Звіт про фінансові результати) за (проміжний період), Звіт про рух грошових коштів за прямим методом за (проміжний період/рік), а також визначено параметри консолідації фінансової звітності.

ВИСНОВКИ

У випускній роботі досліджене коло проблем, зв'язаних з обліком і аналізом інвестиційної діяльності банківської установи.

1. В першому розділі випускної роботи викладена сутність інвестиційних операцій банку. Установлено, що банківська система впливає на інвестиційний процес на макрорівні (НБУ) і мікрорівні (комерційні банки). Інвестиційну діяльність на мікрорівні варто розглядати у вузькому змісті (реальні і фінансові інвестиції банків) і в широкому змісті (інвестиції банків, здійснювані за свій рахунок і за рахунок своїх клієнтів з їхнього доручення, а також видача банками середньо- і довгострокових кредитів).

2. Механізм участі банківської системи в інвестиційній діяльності можна визначити як сукупність форм і методів створення банківською системою України фондів фінансових ресурсів з метою їхнього трансформування в об'єкти виробничої і невиробничої сфер національного господарства.

3. У сучасній кредитній системі ряду західних країн великий розвиток одержали інвестиційні банки. Аналіз структури інвестиційного портфеля іноземних банків дозволяє зробити такі висновки: інвестиційний портфель має велика питома вага в загальних активах банку (від 1/5 до 1/3); інвестиційні операції банку не підлягають оподатковуванню; інвестиційні операції банку є менш дохідними, чим кредитні, їхня основна мета - підтримка ліквідності; існують кілька стратегій інвестиційного об'єкту, що мають різні цілі в досягненні ліквідності і прибутковості інвестиційного портфеля банку; банки формулюють свою інвестиційну політику в письмовому документі, інвестиційна діяльність банку підлягає твердому нагляду з боку контролюючих органів; структура інвестиційного портфеля банку залежить від розміру банку, невеликі банки віддають перевагу державні цінні папери, найбільш великі мають значну питому вагу корпоративних цінних паперів;

цінні папери в інвестиційному портфелі банку використовуються в якості застави для забезпечення урядових депозитів.

4. Основний зміст інвестиційної діяльності банку можна охарактеризувати поняттям інвестиційний процес, складовими якого є: формування інвестиційної стратегії на основі цілей і обмежень діяльності організації, а також тих можливостей, що надаються ринком; аналіз інвестицій, що припускає аналіз ринку в цілому, його сегментів, окремих цінних паперів; формування інвестиційного портфеля; управління портфелем; оцінка ефективності інвестиційної діяльності. Усі перераховані задачі тісно взаємозалежні і невідділені одна від іншої.

5. За аналізований період спостерігається ріст активів банку на 9220 тис. грн. чи на 24,4%. Великими темпами росте кредитний портфель. Видані в 2021р. кредити на 7599 тис. грн. перевищували рівень 2020р., що складає 50,3%. Має місце тенденція до скорочення інвестиційних операцій банку в 2021р. на 1019 грн. Унаслідок цього питома вага інвестицій скоротився з 12% у 2020р. до 7% у 2021р.

6. У другому розділі випускної роботи викладено методику обліку і аналізу інвестиційних операцій АТ «Райффайзен-Банк». Інвестиційні операції АТ «Райффайзен-Банк» відображаються на рахунках класу 3 «Операції з цінними паперами та інші активи і зобов'язання» в частині операцій з ЦП (крім ЦП, що рефінансуються НБУ, та інвестицій в асоційовані та дочірні компанії); інвестицій в асоційовані і дочірні компанії, що утримуються з метою продажу; сформованих банківських резервів; дебіторської заборгованості Банку за ФІ та господарською діяльністю. У класі 4 відображаються операції з фінансовими та капітальними інвестиціями, в саме інвестиції Банку в асоційовані та дочірні компанії; операції з основними засобами і нематеріальними активами; операції з інвестиційною нерухомістю, іншими необоротними матеріальними активами. ЦП з нефіксованим прибутком, які обліковуються за СВ через інший сукупний дохід, та похідні фінансові активи, що призначені для обліку хеджування, відображаються у

розділі 31, а ЦП, які обліковуються за АС, у розділ 32. Боргові ЦП, які обліковуються за СВ через інший сукупний дохід, відображаються в обліку на рахунках групи 311, контрактивом до якого є рахунок 3119 - резерв за борговими ЦП, які обліковуються за СВ через інший сукупний дохід. Боргові ЦП, які обліковуються за АС, відображаються в обліку на рахунках групи 321, контрактивом до якого є рахунок 3219 - резерв за борговими ЦП, які обліковуються за АС.

7. Для обліку інвестицій в асоційовані Банки, дочірні небанківські фінансові установи, інші дочірні компанії використовують відповідно синтетичні рахунки 4102, 4203, 4205. Капітальні інвестиції за не введеними в експлуатацію нематеріальними активами відображаються за дебетом рахунку 4310. Капітальні інвестиції за необоротними активами, що отримані в лізинг (оренду) – за дебетом 4530. За дебетом рахунку 4410 відображається інвестиційна нерухомість, а за кредитом 4419 – її знос. Капітальні інвестиції за незавершеним будівництвом і за не введеними в експлуатацію основними засобами – відображаються за дебетом рахунку 4430.

8. Установлено, що інвестиційний портфель банку є малоприбутковим і високоризиковими. Аналіз закордонного й українського досвіду банківських інвестицій дозволив установити, що найбільш великі і малі банки розрізняються по складу інвестиційних портфелів. Маленькі банки переважно вкладають кошти в державні цінні папери, тому що вони більше підлягають великому ризику утрат внаслідок економічних проблем у своєму регіоні і використовують менш ризиковані цінні папери для компенсації великого ризику, властивим кредитам. Для малих банків вкладення в іноземні цінні папери практично недоступні. Найбільш великі банки, навпроти, у більшій мері інвестують кошти в облігації штатів і органів місцевого самоврядування, приватного сектора (особливо в корпоративні облігації і комерційні векселі), що характеризуються більш високим ризиком, чим цінні папери федерального уряду і федеральних агентств.

9. Установлено, що запобігання утрат від інвестицій у цінні папери здійснюється на основі: портфельних стратегій, що знижують ризики при зміні ринкових тенденцій; хеджування ризиків вкладень в окремі цінні папери одержання гарантій у третьої сторони про прийняття на себе відповідальності при настанні різних видів ризику; висновку договору про страхування інвестиційних ризиків зі страховою компанією. Страхування інвестиційних ризиків утрудняється наступними факторами: існують труднощі оцінки таких ризиків і досвід їхнього страхування; високий ступінь цих ризиків, а також розмір наданого страхового покриття припускає високу вартість; відсутність взаємодії між учасниками інвестиційного процесу і страховиками.

Таким чином, у випускній роботі запропоновані заходи, що дозволяють підвищити ефективність управління інвестиційним портфелем банку на основі удосконалення обліково-аналітичної роботи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Амбарчян В. С. Напрями вдосконалення обліку інвестицій в асоційовані та дочірні компанії банку. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки*. 2013. № 3. С. 10-16.

2. Амбарчян В. С. Нормативне регулювання обліку інвестицій банку в асоційовані та дочірні компанії. *Фінанси, облік і аудит*. 2012. Вип. 20. С. 228-236.

3. Бобиль В. В. Облік у банках: навчальний посібник/ МОН України, Дніпропетровський національний ун-т залізничного транспорту ім. академіка В. Лазаряна. Дніпропетровськ: Акцент ПП, 2015. 332 с.

4. Бойченко Н. В. Організація обліку та аудиту підприємств на стадії банкрутства. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2009. Вип. 1(1). С. 50-57.

5. Борщук І. В. Проблемні аспекти відображення в обліку резервів на покриття можливих втрат за банківськими кредитами. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2017. № 862. С. 19-24.

6. Варцаба, В. І., Машіко К. С. Облік у банках (у таблицях і схемах): навч. посіб.; Держ. ВНЗ "Ужгород. нац. ун-т". Ужгород : Говерла, 2016. 183 с.

7. Васюренко О. В., Сердюк Л. В., Сидоренко О. М., Карасьова З. М. Облік і аудит у банках: навчальний посібник. 2-е вид., перероб. і доп. Київ: Знання, 2008. 624 с.

8. Гамова О. В., Козачок І. А. Організація обліку кредитних операцій на ват "державний ощадний банк України". *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 1. С. 31-36.

9. Глєбова Н. В. Формування інформації про обліково-аналітичне забезпечення кредитної діяльності банку. *Інфраструктура ринку*. 2016. Вип. 1. С. 80-85.

10. Гнедков А. В. Овердрафтне кредитування банками підприємств та облік таких операцій в банку. *Ефективна економіка*. 2015. № 12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_12_17

11. Джулій Л. В., Білорусець Л. М., Ємчук Л. В., Бочуля Н. В. Особливості організації управлінського обліку в банках України. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2020. № 4(1). С. 86-89.

12. Коблянська О. І., Захарчук А. І., Коблянська Г. Ю. Методика і організація обліку доходів і витрат комерційних банків. *Modern economics*. 2019. № 13. С. 130-134.

13. Камінська М. Б. Особливості організації обліку доходів і витрат у банках. *Вісник Житомирського національного агроекологічного університету*. 2015. № 2(2). С. 147-153.

14. Корніюк Г. В. Особливості обліку інвестиційної нерухомості в банківських установах. *Економіка: теорія та практика*. 2014. № 2. С. 43-49.

15. Косова Т.Д., Біляк С.Л., Розводовська М. А. Депозитні і кредитні операції банківської установи в умовах надзвичайного стану: організація і методика обліку, аналізу, аудиту. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2022. №3. С. 93-98.

16. Матвієнко В. П., Заводовська Л. А. Особливості організації обліку інноваційних банківських продуктів. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки*. 2015. № 2. С. 65-70.

17. Матюха В. І., Мисака Г. В. Бухгалтерський облік розрахунків підприємства за товарними операціями. *Молодий вчений*. 2018. № 1(2). С. 933-936.

18. Мельниченко, О. В. Теорія, методологія та практика обліку, аналізу і аудиту електронних грошей в банках; Житомир. держ. технол. ун-т. Житомир : ЖДТУ, 2015. 383 с.

19. Москаленко О. В. Обліково-інформаційне забезпечення кредитно-інвестиційної діяльності банку. *Вісник Університету банківської справи*

Національного банку України. 2014. № 1. С. 218–221.

20. Москаленко О. В., Піскунов Р. О. Вплив облікової інформації на результативність кредитно-інвестиційної діяльності банку. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2014. Вип. 1. С. 449-455.

21. Москаленко О. В., Піскунов Р. О. Облікові комунікації в системі управління банківським портфелем кредитів у інвестиційну діяльність. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2014. Вип. 8(4). С. 194-197.

22. Пилипенко С. М., Гелей Л. О. Проблемні аспекти обліку кредитів банку. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент*. 2019. Вип. 40. С. 184-190.

23. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>

24. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

25. Про валюту і валютні операції: Закон України от 21.06.2018р. № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/247319?find=1&lang=ru&text=%D0%BC%D1%96%D0%B6%D0%B1%D0%B0%D0%BD%D0%BA#Text> (дата звернення: 27.04.2021).

26. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів: Закон України від 19.06.2020. № 738-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-20#n2>

27. Про затвердження Інструкції з бухгалтерського обліку операцій із фінансовими інструментами в банках України: Постанова Національного Банку України; Інструкція, Перелік від 21.02.2018 № 14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014500-18#n659>

28. Про затвердження Інструкції про порядок складання та

оприлюднення фінансової звітності банків України: Постанова Національного банку України від 24.10.2011 № 373. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11#Text>

29. Про затвердження нормативно-правових актів Національного банку України з бухгалтерського обліку: Постанова Національного банку України; План, Інструкція, Вимоги, Перелік від 11.09.2017 № 89. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0089500-17#n30>

30. Про затвердження Положення про організацію внутрішнього аудиту в банках України: Постанова Національного банку України; Положення, Звіт, Форма типового документа від 10.05.2016 № 311. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0311500-16#Text>

31. Про затвердження Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах: Постанова Національного банку України від 11.06.2018 № 64. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18#Text>

32. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>

33. Про платіжні послуги: Закон України від 30.06.2021 № 1591-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20/ed20210630#n10>

34. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>

35. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України від 23.02.2012 № 4452-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17#Text>

36. Радіонова Н. Й., Козачук А. А. Організаційні та методичні підходи до складання фінансової звітності комерційного банку на основі діючої системи обліку. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. 2018. № 21(2). С. 75-78.

37. Сарапіна О. А., Кочубей М. Є., Стефанович Н. Я. Облік у банках : навч. посіб. / Херсон. нац. техн. ун-т. Херсон : Вишемирський В. С. [вид.], 2015. 407 с.

38. Смерічевський С. Ф., Кірізлєєва А. С. Фінансовий облік у банках: підручник/ МОН України, Донецький державний університет управління. Київ: Кондор, 2014. – 408 с.

39. Снігурська, Л. П. Практичне застосування МСФЗ 9 "Фінансові інструменти" в обліку фінансових інструментів банків України : метод. посіб. Львів : ПАІС, 2018. 230 с.

40. Сп'як Г. І. Облікова політика в управлінні банком: організаційно-методологічний аспект. *Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]*. Сер. : Економіка. 2011. Вип. 17. С. 392-397.